

Kot. 15 tuzet 5-6
1908 : maj. - jun.

QL
461
.R873
ENT

QL
461
R873
ENT

Ent. Soc. Wash.

XV. kötet. 1908. május—június 5—6. füzet.

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

különös tekintettel a hasznos és kártékony rovarokra

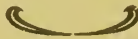
— * —

DR. BEDŐ ALBERT BIRÓ LAJOS DR. CHYZER KORNEL
DR. ENTZ GÉZA MOCSÁRY SÁNDOR

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL.

SZERKESZTIK

A. AIGNER LAJOS és CSIKI ERNŐ.

BUDAPEST, 1908.

A ROVARTANI LAPOK SZERKESZTŐSÉGE és KIADÓHIVATALA
IX., ERKEL-UTCZA 12.

Megjelenik minden hónap első napján, július és augusztus havak kivételével.

Előfizetési ára egész évre 8 kor

Tartalom.

<i>Dr. Horváth Géza</i> : A rovaraszat mint sport	93
<i>Bodócs István</i> : Keeskemét környékének szitakötőfaunája	97
<i>A. Aigner Lajos</i> : Magyarország pillangói XXVI.	100
<i>Bordán Istrán</i> : Cyprusi útam III.	106
<i>Dr. Szilády Zoltán</i> : Magyarországi rovargyűjtésem jegyzéke I Hemiptera II.	113
<i>Szűcs József</i> : Csigahazban élő <i>Argyroneta aquatica</i> (ábrával)	121
<i>A. Aigner Lajos</i> : Öt hermaphrodita lepke	123
<i>A. Aigner Lajos</i> : Nógrád-Verőcze lepke-faunája II.	124
<i>Csiki Ernő</i> : Magyarország szű-féléi XIII.	129
<i>A. Aigner Lajos</i> : Lepkészeti egyveleg	131
<i>A. Aigner Lajos</i> : <i>Epinephele Jurtina</i> L. ab. <i>semialba</i> Brd.	133

Különfélék.

<i>A. Aigner Lajos</i> : A fehér téli lepke	135
<i>Dombay Kornél</i> : A gyapjas pille kártétele	135
Amerikában járt magyar gyűjtő	136
Személyi hírek	136
Elhúnytak	136
A rovarvő madarak	136
Az Argynnis <i>Laodice</i>	137

Irodalom.

<i>Csiki Ernő</i> . Magyarország bogárfaunája	137
<i>Csiki Ernő</i> . Az Állatvilág	138
<i>Matsunara, Prof. Dr. S.</i> Neu Cicadinen aus Europa und Mittelmeergebiet. - (Ismerteti <i>Csiki Ernő</i>)	138

A kir. magy. Természettudományi Társulat állattani
szakosztálya minden hónap első péntekén (VIII. Eszterházy-
utca 16.) ülést tart. Vendégeket szívesen lát.

Kedvezmény.

Az 1897., 1898., 1899., 1900., 1901., 1902., 1903., 1904. es
1905-iki teljes évfolyammal még szolgálhatunk. Új előfizetők fele
áron kaphatják. Az előbbi kötetekből csak a II. kötet kapható,
Ára 6 kor. Az I. és III. kötetet készpénzen visszaváltjuk.

Az előfizetési összegek kiadohivatalunkhoz (IX., Erkel-utca
12.) czimzendők.

A rovarászat mint sport.¹⁾

Irta: *Dr. Horváth Géza.*

Napjainkban a sportolás korszakát éljük. A modern ember most mindenütt és mindenből sportot üz. Rohamosan elterjedtek és buzgó hivekre találtak a sport különféle nemei hazánkban is.

A dolog természetéből és a magyar temperamentumból folyik, hogy nálunk leginkább azok a sportok divatosak és népszerűek, a melyek lehetőleg sok zajjal, hűhóval, vetélkedéssel és hivalkodással vannak összekötve. Ellenben azok a sportok, melyeket csak csendes elvonultságban magunkba szállva és csupán a saját magunk gyönyörűségére szokás gyakorolni, azok már nem igen tudtak nálunk tért hódítani. Ilyenek péld. a horgászat, a növénygyűjtes vagy akár — rovarászat.

„A rovarászat? Hogyan? Hát sport tárgya lehet-e vajjon a rovargyűjtés is?” — fogja bizonyára nem egy olvasónk csodálkozva kérdezni. A legtöbben alkalmasint úgy vélekednek, hogy a rovarászat csak a bogarak és lepkék után való szaladgálásból áll és csak gyermekeknek való játék, de nem komoly embereknek való foglalkozás. Vagy legfeljebb azt hiszik hogy ha már felnőtt emberek adják reá a fejüket, akkor azok csak szorosabb értelemben vett szaktudósok lehetnek, a kik tudományos szempontból szakszerűen tanulmányozzák a rovarokat.

Pedig ez nem áll. A két szélsőség, a gyermekjáték és a tu-

¹⁾ Mutatvány „Az Állatvilág” című folyóirat 1908. évfolyamának 2. számából.

dományos foglalkozás között van még egy széles középút, és ez az, a melyen a rovarászat mint sport foglal helyet.

Nyugat-Európában, a honnan a különféle sportok divatja hozzánk került, számos olyan felnőtt férfi, sőt nő is van, a ki nagy kedvvel foglalkozik rovargyűjtéssel. Teszi ezt a saját szórakozására és gyönyörűségére, a nélkül, hogy tudós számba akarna menni. Ámbár nem ritkán megesik, hogy ilyen egyszerű műkedvelő, ha különben van benne tehetség és hajlam, idővel egészen derék szakemberré növi ki magát.

Általánosan ismert és elfogadott igazság, hogy a test erősítésére s az életenergia fokozására a szabadban való mozgás szükséges. A nálunk divatos sportok közül aránylag még legjobban megfelel e czélnak a turistaság. De mennyivel élvezetesebbé és mulatságosabbá válik a turistaság, ha kirándulásainkon nemcsak a bejárt kilométerek számát, nemcsak a megmászott hegycsúcsok tengerszínfeletti magasságát tartjuk számon, hanem a minden lépten-nyomon utunkba akadó természeti tárgyakat, állatokat, növényeket, kőzeteket stb. is megfigyeljük. A pusztá megfigyelés azonban mulékony, emléke csak ideig-óráig marad meg; de állandóan megőrizhetjük és még évek múlva is újra felidézhetjük a kellemes emlékeket, ha a kirándulásaink alkalmával látott és megfigyelt tárgyakat — a mennyire tehetjük — magunkkal visszük, alkalmas módon konzerváljuk, egy szóval magunknak belőlük gyűjteményt csinálunk.

Azok között a természeti tárgyak között, a melyekkel a szabadban találkozunk, a legvonzóbbak és legérdekesebbek bizonyára az állatvilág képviselői. Az állati élet és csodás jelenségei mindenkor nagy mértékben lekötötték a gondolkozó ember érdeklődését. Nincs oly állatesoport, mely a vele való foglalkozást meg ne érdemelné; mindamellett azt hiszem, hogy a műkedvelő a legtöbb élvezetet mégis csak a rovarászatban fogja feltalálhatni.

A rovarászat nem igényel sem sok költséget, sem sok előzetes szakismeretet.

Valamennyi állatesoport között a legszámosabbak a rovarok. Tartózkodásuk, életmódjuk, szokásaik oly változatosak, hogy a rovargyűjtő minduntalalan új megfigyelésekre, új meglepetésekre lehet elkészülve. A különféle gyűjtési módok és fortélyok a szórakozásnak kiapadhatatlan forrásai, melyekből mindig több és több élvezetet meríthet. Kora tavasztól késő őszig szabadon va-

dászhat erdön-mezőn (még vadászjegyet sem kell váltania) és biztos lehet benne, hogy soha sem fog üres kézzel hazatérni.

Ha ideje, egészsége vagy kora a fárasztó turákat nem engedik meg, akkor kisebb kirándulásokkal is beérheti. A kisebb kirándulások is mindig élvezetesek és érdekesek; érdekesek még akkor is, ha a gyűjtő ugyanazon a vidéken egy és ugyanazt a helyet kisebb-nagyobb időközökben ismételve keresi fel. Mert egy-egy helynek a rovarvilága az évszakok előhaladtával úgyszólván hétről-hétre folyvást változik; némely fajok eltűnnek és mások jelennek meg helyettük az élet színpadán.

Sőt még akkor sem csappanhat meg a rovarász érdeklődése ha éveken keresztül csak bizonyos kisebb területre, péld. csak egy-két község határára volna kénytelen szorítkozni és jóformán mindig csak ugyanazokon a helyeken kellene vadásznia. Még ennek is megvan a maga élvezetes oldala. Ha a gyűjtő jól ismeri már vadászterületének minden zegét-zúgát, akkor mindig tudja, hogy hol és mikor találhat meg bizonyos rovarfajokat akkor minden kiránduláson mindenütt régi ismerőseivel találkozni és évről-évre élvezni a viszontlátás örömeit.

A mi rovarvilágunk egyébiránt oly gazdag, mondhatnám majdnem kimeríthetetlen, hogy alig van oly rovarászati kirándulás, a melyen a szemes és ügyes gyűjtő legalább egy-két, addig ott még nem észlelt fajt ne ejtene zsákmányul.

És mekkora örömet okoz aztán valami új vagy ritka rovarnak a megtalálása! A kinek még nem volt benne része, az nem is igen fogja ezt megérteni. Némi fogalmat adhatnak azonban talán róla egy szellemes francia rovarász. Charles Nodier következő szavai; „Kéjes gyönyörűségtől reszketek még most is, ha eszembe jut az a jelent, a mikor életemben az első aranyos futrinkát (*Carabus auronitens*) megpillantottam, a mely egy vén tölgyfa kidőlt törzsének nyirkos árnyékában volt meghúzódva és úgy tündökölt ott, mintha a Nagy-Mogul boglárjából kiesett kérémből lett volna. Jól emlékszem, hogy egy pillanatra egészen meg voltam bűvölve ragyogásától és kezem úgy reszketett a felindulástól, hogy többször kellett felé nyulnom, a míg végre valósággal megfogtam. Milyen boldogok a gyermekek, és milyen sajnálatraméltóak a felnőttek, ha nem maradt elég bölcseségük arra, hogy ismét gyermekekké tudjanak válni!“

De magával a gyűjtéssel még nincsenek kimerítve a rovarászat örömei. A hazahozott zsákmány kikészítése preparálása

ismét új szórakozást nyújt. A ki pedig lepkészettel foglalkozik, annak a gyűjtött hernyók felnevelése, etetése és gondozása szolgál kellemes időtöltésül. Sőt még a hideg téli hónapokban is, a mikor mindent hó és jég borít s a természet téli álmát aluszsza, folyvást foglalkozhatik és szórakozhatik a rovarász. A meleg szobában előveszi gyűjteményét; rendezgeti, meghatározza és helyére beosztja az egész éven át szerzett zsákmányt, miközben minden egyes rovar visszaidézi emlékébe a szabadban töltött vidám órákat.

A rovarászat oly egészséges sport, mely a testet és lelket egyaránt felüdíti. Kellemesen szórakoztat, megóv az unalom ellen, felvidítja a kedélyt és megvigasztal bánatunkban. Tudok nem egy esetet, hogy olyanok, a kiket az életben a sors súlyosan meglátogatott, egyedül csak a rovarászatban találtak enyhülést és vigasztalást.

A ki egyszer a rovarászatot megkedvelte, az többé nem igen hagyja abba, hanem életfogytig hive marad. Egyik legjelesebb hazai rovarászunk, az 1870-ben 72 éves korában elhunyt Frivaldszky Imrénének életrajzában olvassuk a következő jellemző sorokat: „Midőn a legtöbb emberekben a szenvedélyek előbbre haladt korban lassan elnémulnak, *Frivaldszky Imre* azon szenvedélye, melylyel ő a természet és a természeti tárgyak iránt viseltetett, élete fogytáig ugyanazon erőben megmaradt és ugyanazon élvezetet nyújtotta, mint ifjú korában. Egyik korán elhunyt veje, *Bárczy Károly*, előttem e szavakat mondta ipjáról, *Frivaldszky Imréről*: Nem ismerek szerencsésebb embert az ipannál ő még most is ugyanazon szenvedélylyel fürkész és buvárkodik, ugyan azon szeretettel viseltetik a természet kedvencz tárgya iránt, mint azt csak egy 24 éves fiatal ember teheti“. (Dr Nendtvich Károly: *Frivaldszky Imre* életrajza. Pest, 1872.)

Melegen óhajtom, hogy a rovarászat, mint sport, hazánkban minél több kedvelőre találjon. Talán akad olvasóink között is egyik-másik, a ki kedvet fog hozzá kapni. Előre biztosíthatom, hogy nem fogja megbánni és hogy a legrövidebb idő alatt meg fog győződni róla, hogy milyen igaz a franczia rovaratani társulatnak ismeretes jelmondata: *Natura maxime marinda in minimis*.

Kecskemét környékének szitakötő-faunája.

Irta *Bodócs István.*

Különös jelenség, hogy a törzsökös magyarság gyűjtőmenczéjének, a nagy magyar Alföldnek természeti viszonyai mily kevésbé ismeretesek az ország egyéb vidékeihez képest. Pedig az Alföld rovarvilága sokkal érdekesebb és változatosabb, mintsem az első pillanatra gondolni lehetne, s kutatása igazán megérdemli a fáradságot. No de reméljük, hogy a „Földrajzi Társaság” kecskeméti vándorgyűlése az Alföld tüzetesebb kutatásának felviradó hajnalát jelenti.

Ami magát Petőfinek „hírös város“-át, a Duna-Tisza-köz emez ősi metropolisát illeti, itt ebben a tekintetben még elég jól állanak a viszonyok, mert itt egy Biró Lajos és egy Hollós László nevével találkozunk, kik Kecskemét környékének állat-, illetve növényvilágát a millenium alkalmával kiadott monographiában megismertették a világgal

Azóta azonban a rovarvilág rendszeres kutatásával senki sem foglalkozott Szakember nem igen jár ezen a tájon, a kecskeméti illetékesek pedig elsősorban inkább szőlősgazdák. Pedig a város óriási, 200.000 holdnyi határterületén nagyon hálás dolog lenne, a kutatás, mert hiszen a lepkék, reczés- és álreczészárnyúak rendje még mindig „terra incognita“.

A következőkben Kecskemét szitakötő-faunáját kívánom ismertetni, illetve a faunához adatokat nyújtani. A rendszeres kutatással tudtommal még senki sem foglalkozott, mindössze Biró Lajosnak köszönünk néhány adatot Kohaut monographiájában. Ismertetésemhez 4 évi gyűjtés szolgál alapul, melynek folyamán öcséimmal majdnem az egész határterületet átkutattam Nagy-Köröstől Félégyházig s a Tisza partjától Fülöpszállásig.

Gyűjtésem eredménnye 27 faj, köztük a *Lestes macrostigma*, mely a faunakatalógus szerint „ritka“ faj s mindössze két helyről (Budapest és Nagyszében) ismeretes az egész országban, holott Kecskeméten a „Szék-tó“ körül százával található. Ez is mutatja, hogy az úgynevezett „ritka“ fajok száma a faunaterületek tüzetes átkutatásával nagyon meg fog csappanni.

A fauna általános képét a következőkben adom:

Amikor a tavaszi fuvalom nyomán süsogni kezd a megbar-

mult nádas, megjelenik gyöngéd természetével az áttelelt *Sympyca fuscá*. Ez a tavasz hirnöke a szitakötők között, de mire virágerdőbe borul a „hírös várost“ környező 8.000 holdnyi gyümölcsös, már eltűnik s helyette megjelenik a boglárkától himes rétek felett csapongó *Libellula depressa*, mely a *quadrimaculata*-val együtt egészen a kánikuláig kitart s kiaszott vén példányokban egyes nőstényei még augusztusban is található.

Ezek nem távoznak oly messze a vizektől, mint pl. a *Diplax*- és *Lestes*-félék, s azért inkább a határterület nyugati részében található.

Később megjelenik a *Libella cancellata* és *brunnea*, mégpedig a *Sympyca fuscá* fiatal ivadékával egyidőben június végén.

Ezentul a *Diplax*-ok uralma kezdődik. Bármerre járunk is az „arany kalászkótlól ékes rónaság“-on, a pusztai legelők, rétek a várost környező „szőlőhegy“-ek között, a forró nyári napsugárban messziről ragyognak a *Diplax*-ok szárnyai.

Egyes fajaik nem egyszerre jelennek meg. Időrendben első a *sanguinea* július második felében. Azután jön a *vulgata* aug. elején, a *meridionalis* aug. közepén s a *striolata* aug. végén.

Ezekkel egyidőben a *Lestes barbara* adja a táj képét. Ez a környék legközönségesebb szitakötője, mely egész nyáron mindig és mindenütt található.

A vizek körül élénkül a fauna. A nedves rétek fölött egész légió *Myconympha* röpköd, nagyobb tavak körül pedig ragyogó *Calopteryx*-ek úsznak különös lassú repüléssel a forró nyári levegőben.

A Tisza melletti vizeknél, s a szikrai nádas tündérrózsái fölött vadul czikázik az *Aeschna affinis* és a *mixta*, lesve a nád közt meglapuló nőstényeket. Órákon keresztül keringenek ugyanazon hely körül anélkül, hogy kifáradnának.

A Tisza partján találjuk a fehértestű *Platynemist*, a Szerkezéstónál pedig a környék legnagyobb, de egyúttal legritkább szitakötőjét, az *Anax Parthenope*-t.

Ha ezekhez hozzá számítjuk a kevésbé gyakori *Agrionokat* és az *Erythromma najas*-t, a fauna általános képét ki is meritettük.

A következőkben adom a gyűjtött fajok jegyzékét a faunakatalogus sorrendjét véve alapul.

I. Fam. **Libellulidae.**

Leucorhinia pectoralis Charp. Nem gyakori. Tavasszal repül.

Sympetrum flavescens Linn. Ez a genus legkevésbé gyakori faj; *vulgatum* Linn., *striolatum* Charp., *meridionale* Selys és *sanguineum* Müll. mindenütt közönséges fajok aug.—szept.

Libellula quadrimaculatum Linn. a határterület nyugati felében gyakoribb. Ugyanígy az:

Orthetrum brunneum Fonse. és *cancellatum* Linn.

II. Fam. **Aeshnidae.**

Gomphus flavipes Charp. A szikrai nádasban, Alpár körül. Nem gyakori.

Anax Parthenope Selys. Bugacsz, Szekerezéstó. Nem gyakori.

Aeshna colubereula Harr. Szikra, Műkert, a következővel: *affinis* Lind. Nagyobb vizeknél. Meglehetősen gyakori.

Calopteryx splendens Harr. és *virgo* L. Nagyobb vizek mellett

Platycnemis pennipes Pall. Szikrai nádas, Tiszai töltésnél gyakori.

Micronympha pumilio Charp. és *elegans* Lind. Vizek körül nagyon közönséges.

Enallagma cyathigerum Charp. Gyakori a következővel.

Coenagrion pulchellum Lind.

Erythronma najas Hans Műkert. Kevésbé gyakori.

Lestes macrostigma Eversm. Kohaut szerint az egész országban ritka. A Széktó körül azonban nagy mennyiségben található.

Dryas Kirby a következővel: *virens* Charp. kevésbé gyakori; *barbarus* Fabr. Mindenütt közönséges.

Sympyena fusca. Lind. Közönséges

A fajok száma 27 tehát a hazai szitakötőfelékeknek majdnem fele megtalálható a „hirös város“ térségi síkságain. Ezzel azonban Kecskemét szitakötő faunája még nincs teljesen kimerítve s remélhetjük, hogy a tüzetesebb kutatás folyamán még előkerül néhány alföldi faj.

Végül hálás köszönettel kell megemlékezni Moesáry Sándor nemz. múzeumi igazgató-úruról, ki a gyűjtött fajok egy részét révidiálni sziveskedett s így további kutatásomat nagyban megkönnyítette.

Magyarország pillangói.

Irta: A. Aigner Lajos.

XXVI.

4. nem. **Pararge.**¹⁾

Nagyobb pillangók. szárnyuk többé-kevésbé sötét-barna, világosabb szalagokkal és szemekkel díszített; az alsó szárny szegelye kissé hullámos. A szem szőrös; a csáp bunkója többnyire hirtelen megvastagadott; a tapogató keskeny, végső ize rövid; az első lábak igen vékonyak, a nőstényé erősebb. A hernyó orsóalakú, rövid gyér szőrzettel borított, zöldszinű. A báb fejfelé lefelé függ. A 14 palearktikus faj közül 7 hazánkban is honos.

1. A felső szárny csúcsán egy szem, olykor még 1—2 apró szem áll... .. 2
A felső szárny szegélyén 5, az alsó szárnyon 3—6 szem áll 7
2. Az alsó szárny szemei alul egyszerűek vagy pontalakúak 3
Az alsó szárny szemei alul kettős sárga keretűek 5
3. Alul az alsó szárnyon 4—5 sárgás pont áll fekete árnyékban; az alapszín zölde-sárga. A felület barna, vörös-sárga foltokkal ékesített *Egeria* L.
Alul az alsó szárnyon egy sor szem áll, a felső szárny csúcsán levő igen apró 4
4. Alul az alsó szárny zugán egyszerű szem áll. A felület szürkésbarna; a felső szárnyon nagy vörös-sárga folt és csúcsán egy szem áll; az alsó szárnyon 1—2 pont van
Clymene Esp.
Alul az alsó szárny zugán kettős pupillájú szem áll. A felület szürkés-barna; a felső szárny közepén nagy vörös-sárga folt, csúcsán apró szem áll; a nőstényen az elülső szegélyen s az altesten néhány fehéres-sárga folt, az alsó szárnyon 3 szem mutatkozik *Roxelana* Cr.
5. A felület rozsdavörös, esipkés barna harántos sávokkal, melyek a nőstényen keskenyebbek; a felső szárny csúcsán pupillás szem áll; az alsó szárnyon a szegély előtt rozsdás-vörös szalagban 4—6 szem van. *Megaera* L.
A felület szürkés-barna, rózsaszínű szallaggal vagy foltokkal 6
6. Az alsó szárny közepén gőnge esipkés vonal; a felső

¹⁾ para; mellette és Arge (Melauargia) genusuéből alkotott név vagyis ama genushoz közelálló.

szárny szalagja igen megfogyott; a szemek keskeny keretűek. Alul a felső szárny a belső szegélyen kevésbé vöröses-barna; egyébként igen hasonló a *Maera*-hoz, de kisebb és sötétebb színezésű. *Hiera* F.

Az alsó szárnyon nincsen csipkés vonal; a felső szárny szalagja jól kifejtett; a szemek széles keretűek. Alul a felső szárny a belső szegélyen igen szélesen vöröses-barna *Maera* L.

7. A felület barna, egy sor vak szemmel, melyek halvány-sárga keretben állnak s alul pupillások. *Achine* Sc.

34. *Pararge Egeria* L.¹⁾

Linné, *Systema Naturae*. Ed. X. p. 473. (1758); Barrett, *The Lepid. of the British Islands*. I. tab. 31. (1892); *Meone* Esper Die europ. Schmetterl. in Abbild III. tab 95. fig. (1789).

A szárnyak barnak. vöröses-sárga foltokkal; a felső szárny csúcsán pupillás szem áll. Alul az alsó szárny zöldes-sárga, a szegély felé ibolyás szürke, sötét árnyékban 4--5 fehéres ponttal van. Kifeszítve 30--42 cm.

Hazánknak csak délebb tájain, Fiuménál és Dalmáciában fordul elő; a világosabb színezésű *var. egerides* L.²⁾ azonban országszerte található, helyenkint ritka, de általában gyakori. 2 ivadéokban, (ápr. közepétől jun. elejéig és jul. elejétől aug. közepéig) nagy példányokban (kifeszítve 38--43 cm.) főleg árnyékos erdei utakon röpül.

A sárgás foltok gyakran kisebbek az inkább barnás-sárga törzsfajénál. Budapesten olykor igen nagy, egészen fehéres pettyeket. Hunyad-megyében pedig még valamivel nagyobb, inkább esontszíni foltokat visel.

A két alak közti átmenetet képezi a *var. vulgaris* Z. melyet Fiume környékén figyeltek meg.

Petéje csaknem gömbalakú, fehéres. *Hernyója* halvány zöld, hátán 2 fehér vonal által szegélyezett sötét-zöld sáv, oldalt fehéres-sárga kettős vonal fut le, 29-30 cm. hosszú; májusig és júliusban *Triticum repense* (tarackbúza) él. *Bábja* világosabb vagy sötétebb zöld vagy barnás, fehérszegélyű szárny hüvelyekkel; kitelel.

¹⁾ Olasz nimfa.

²⁾ Az egeriához hasonló.

Előfordul az összes szomszéd országokban ; A.-Ausztria IV—VI, VIII—IX, F.-Ausztria IV—V, VII—VIII, Karinthia V—VIII, Morva- és Csehország, Szilézia és Galiczia IV—V, VII, Bukovina IV—VI, VII—VIII, Románia V—X.

Elterjedési köre : Finnországtól Tunisig 61—35d és a Kanári-szigetektől Ferganáig 1—82°

35. *Pararge Clymene* Esp.¹⁾

Esper. Die europ. Schmetterl. in Abbild. II. tab. 85. fig. 1—3 (1783).

A szárnyak szürkés-barnák ; a felső szárny közepén vöröses-sárga nagy folt terül el és csúcsán pedig sárgakeretű apró szem ; az alsó szárny szegélyén 1—2 szem áll (a nőtényen sárga keretűek). Alul a felső szárny vöröses-sárga, sötét szegélylyel ; az alsó szárny szürke, zugán egyszerű szemfolt van ; a szegélyen levő sárgakeretű szemek aprók és többnyire pupilátlanok. Kifejtve 44—58 cm.

Hazánkban Orsován az Allion-hegységben és Herkulesfürdőn a Domogleden fordul elő 1100 m, magasságban. Mind a két helyen igen szűk területre szorítkozik és többnyire sűrű erdőben röpökdvé, szerfölött nehezen fogható. Egyik gyűjtő p. o. azt írja : „Ha már a *Roxelana* nehezen fogható, a *Clymene* még tízszer oly nehezen kerithető meg“. Erdélyben is fogtak már, de a termőhely ismeretlen. Nálunk éri el nyugati irányban elterjedésének végső határát.

Hernyója zöld, hátán és oldalán sárga sávok futnak le, feje kihegyezett ; füvükén él.

Előfordul a szomszédországok közül Romániában is.

Elterjedési köre : Saratowtól Kis-Ázsiáig 52—40° és Mehádiától Sareptáig 40—65°.

36. *Pararge Roxelana* Cr.²⁾

Craner, Papillons exotiques tab. 161. fig. C F. (1782).

A szárnyak szürkés-barnák ; felső szárnya közepén vöröses-sárga nagy folt, csúcsán pedig apró szem van ; az alsó szárny szegélyén 3 sárgakeretű szem áll. A nőtény felső szárnyán az

1) Prometheus anyja.

2) II. Szolimán szultán kedvese.

elülső szegélyen egy, és a csúcán két apróbb sárgás-fehér folt mutatkozik; erei és szegélyei sötét-barnák, a vöröses-sárga nagy folt jóval terjedelmesebb. Alul a felső szárny vöröses-sárga, szegélyei barnák, a csúcán levő szem sárga keretű; alsó szárnya szürkés-barna, közepén két csipkés csik fut le; szegélye előtt 2 apró és 5 nagy szem sorakozik, melyek közül a zúgon álló kettős pupillájú. Kifeszítve 50—60 cm.

Hazánkban csak Mehádiánál és Orsovánál fordul elő (június közepétől július közepéig.) Az Allion hegyen, Orsovánál, sűrű bokros erdőben röpül, Herkulesfürdőnél rendszerint igen magasan száll a fák körül, de gyakran lejön az erdei utakra és a fák derekán ül. Altalában nagyon nehezen fogható tiszta példány.

Hernyója ismeretlen Magyarországon éri el északi és nyugati irányban elterjedésének határát.

Előfordúl a szomszédországok közül Romániában VI.

Elterjedési köre: Mehádiától Cyprusig $36-35^{\circ}$ és Mehádiától Amáziáig $40-55^{\circ}$.

37. *Pararge Megaera* L.¹⁾

Linneé. System. Naturae. Ed. XII. p. 771. (1767); Esper. Die europ. Schmetterl. in Abbild. tab. 6 fig. 3. tab. 68. fig. 4. *Xphia* Boisduval, Jones hist. des Lépid. I. tab. 44. fig. 6 (1832).

A szárnyak rozsdás-vörösek, csipkés barna harántos sávokkal, melyek a nőstényen keskenyebbek; a felső szárny csúcán pupillás szem van, az alsó szárny töve fekete, szegélye előtt rozsdás-vörös szalagban 4—6 szem áll. Alul a felső szárny világosabb, a szem sárga keretű, az alsó szárny barnás-szürke, csipkés sötét harántos csikokkal és kettős keretű 6 szemmel. Kifeszítve 38—58 cm.

Hazánkban országszerte gyakori 2, sőt helyenkint 3 ivadékban is, (Budapesten apr. közepétől jún. elejéig, júl. elejétől aug. végéig és szept. közepétől okt. végéig.) A lepke szüret sziklán, falakon és fakerítésen ülni és késő estig röpül.

A *var. Lyssa* B.,²⁾ melynek alsó szárnya alul világosabb, csak déli tájakon, Fiume, Novi, Portoré, Raduc környékén és Dalmáciában fordul elő; a világosabb rajzú kisebb, *var. Tigélius*

¹⁾ A bosszúálló istennők egyike.

²⁾ *Lyssa* a veszettség.

Bon¹⁾ csak Fiuménél; valamint a var. *Alberti* Alb., második szemmel a 4. sejtben csupán Budapesten került mefigyelés alá.

Petéje hosszúkás, fehéres. *Hernyója* tenger színű, hátán fehér szegélyű sötét sáv, oldalt fehér sáv; júniusban és augusztusban *Triticum repens* (tarackbúza), *Festuca* (csúkesz) és egyéb fűnemeken él. *Bábja* szürkés vagy fehéres, hátán tompa kiemelkedéssel,

Előfordul az összes szomszédországokban. A.-Ausztia VI, VIII—IX, F.-Ausztia VI, VIII, Karinthia V—X, Morvaország VI, VIII, Szilézia V, VII, IX., Galiczia V—VI, VIII, Bukovina és Románia V—VI, VII—IX.

Elterjedési köre: Christiától Algirig 60—30° és Spanyolországtól a Kaukázusig 10—60°.

58. *Pararge Hiera* F²⁾

Fabricius, Genera Insectorum s. 262 (1777); Hübner Samml. europ. Schmetterl. fig. 176.

A szárnyak sötét szürkés-barnák; a felső szárnyon keskeny rövid rozsdavörös szalag van, mely az apexen levő szem körül befelé csipkés körvonalú; az alsó szárny közepén gyönges csipkés vonal jelentkezik; a szegélyen keskeny rozsdás-barna keretben 3 nagy és 2 kisebb szem áll. Alul a felső szárny belső szegélye kevésbé vöröses-barna. Egyébként igen hasonló a *P. Macra*-hoz, de kisebb és sötétebb színezésű. Kifeszítve 37—43 cm.

Hazánkban főleg a hegyi vidékeken, de Budapesten is, többnyire két ivadékban (május elejétől június elejéig és július első felében) fordul elő. Erdei réteken, bokros helyeken szeret röpködni s a fák lombján ülni.

Hernyója zöld, hátán finom sötétebb sáv fut le; májusig és júliusban *Festucán* (csenkesz) él.

Előfordul a következő szomszédországokban: A.-Ausztia VIII., Karinthia V—VI, Istria V—VII, Galiczia, Románia, Szerbia.

Elterjedési köre: Laphontól Kis-Ázsiáig 60—90° és Svájcztól Szibériáig 25—100°.

1) Caesar kegyencze.

2) Alberti a fölfedező.

3) A szent.

39. *Pararge Maera* L.¹⁾

Linnaeus, System. Naturae, Ed. x. p. 437 (1758); Esper. Die europ. Schmetterl. in Abbild. I. tab. 6. fig. 2 tab. 68. fig. 3; Duponchel, Hist. natur. des Lépid. I. tab. 46, fig. 1—2 (1832)

A szárnyak sötét szürkés-barnák; a nőstény felső szárnya széles, hosszú, rozsdás-vörös szalagban az apexen szem van, mely gyakran kettős pupillájú és mely fölött olykor még egy apró szem is jelen van. A hímnél ez a szalag gyakran nagyon homályos. Az alsó szárnyon rozsdás vörös keretben 3—4 szem áll. Alul a felső szárny rozsdás-vörös, szélei szürkék; az alsó szárny vöröses-szürke, szegélyén barna és rajta sárgakeretű 7 pupillás szem áll; valamivel sötétebb tőterén 2 csipkés harántos csík húzódik végig.

Hazánkban országsszerte található; helyenkint ritkább, általában azonban gyakori két ivadékból, (május elejétől június végéig és július végétől aug. közepéig) hegyi réteken és erdőszélen. A budapesti példányok rendszerint nagyok. Kifeszítve 42—51 mm.

Az apikális szemfolt ritkán két pupillás, a fölötte levő apró szem gyakran hiányzik.

A világosabb színezésű *var. Adrasta* Hb.¹⁾ Peszéren, Gölnicz-bányán Pújon, Fogarason, Fiuménél és Dalmáciában lett eddig megfigyelve.

Egyik fogarasi gyönyörű nagy ♂-nél (51 mm.) a rendkívül nagy, két pupillás apikális szem mellett, a 3. sejtben is jelentkezik szép pupillás szem. Az alsó szárnyon a 2. és 3. sejtben nagy szem áll, a 4. sejtben kisebb, az 1. és 6. sejtben egy-egy apró és az utóbbi mellett a szegély fele még egy igen apró pupillás szem mutatkozik, mely szintűgy mint a többi, alul is érvényre jut.

Hernyója világos-zöld, hátán fehérszélű sötét sáv, oldalt fehéres-szürke sáv fut le, 30 mm. hosszú; májusig és júliusban *Poa annua* (perje), *Glyceria fluitans* (mézpázsit), *Hordeum murinum* (egér árpa), *Festuca* (csenkesz) és egyéb fűnemeken él. *Bábja* halvány sárgás-zöld, a nőstényé sötét-zöld, olykor fekete; feje kéthegyű, háta élesen kiemelkedett.

Előfordul az összes szomszédországokban: A.-Ausztia VI—VIII, F.-Ausztia VII, Karinthia V, VII—VIII, Morvaország

1) Görög női név.

1) A meg nem menekülhető.

V—VI, VIII, Szilézia V, VII, Bukovina V—VI, VII—VIII, Románia VI—VIII.

Elterjedési köre: Lapphontól közép Olaszországig 68—35° és Spanyolországtól az Altájig 10—110°.

40. Pararge Achine Sc.¹⁾

Scopoli, Entomologia Carniolica p. 156 (1763);

Dejanira Linné, Museum L. Ulricae p. 282 (1764);

Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild I. tab. 9. fig. 2. (1777.)

A szárnyak sötét szürkés-barnák; a szárny szegélye előtt 5, az alsóé előtt 3—6 halvány sárgakeretű fekete szem sorakozik. Alul az alsó szárny világos szürkés barna, közepén túl fehéres harántos szalag fut le; a szemek többnyire fehér pupillások, sárga és barnás keretűek.

Hazánk hegyes-dombos vidékein, valamint homokos területein nem ritka, helyenkint gyakori. Junius elejétől augusztus elejéig főleg árnyékos erdei utakon tartózkodik s az erdőszéleken a hímek körülröpködik a tölgyfákat, melyek lombjain szokott a sokkal ritkább nőstény ülni. Hazai példányaink a 45—50 mmt ütik meg.

Hernyója halvány zöld, hátán egy sötét, oldalt két fehér vonal fut le, 30—35 mm. hosszú, április—májusban *Poa annua* (perje), *Carex glauca* (sás), *Triticum caninum* (eb-búza) és egyéb fűnemeken él.

Bábja zömök, zöld, oldalt két fehér sávval.

Előfordul a következő szomszédországokban. A. Ausztria, Karinthia és Szilézia VI—VII, Cseh- és Morvaország, VI, Krajna, Galiczia, Bukovina és Románia VII—VIII.

Elterjedési köre: Svédország—Krajnáig 60—45, Páris—Korea 20—160°.

Cyprusi útam.

Irtai Bordan István.

III.

Május 28.-án egy az útakat jól ismerő fiatal papot kaptam kíséremmel, kivel a Troodos-ra indultam.

Valóságos nyaktörő úton mászkáltam szótlan papocskámmal, ki valószerűleg fogadalmat tett a hallgatásra, sokszor majd-

¹⁾ A gyászoló.

nem fogóval kellett egy-egy helynek az elnevezését kicsikarnom.

Útamat, mert állítólag az volt a legközelebbi, a Machera és Adolfé nevű hegyóriások gerinczén tettem meg.

Dél felé Panagia tu Machera nevű kolostorba érkeztünk, hol a magunkkal hozott elemozsia egy részének elfogyasztását szándékoltuk. A pápászokat éppen gazdasági munkával elfoglalva találtuk: lisztet készítettek — egy só-örlőn! — Ebédünk: a magunkkal hozott „kotópulyó vrásztó“ (főtt tyúk), néhány sózott olajbogyó, egy darab cyprusi sajt és lepényből állott. A kolostorbeliek hozzá járultak két narancs és egy irgalmatlan nagy ugor-kával. Mint láthatni, lukulusi ebédünk volt.

Közvetlenül az ebéd után a túlsó völgyben levő Agios Elias templom felé indultunk, de féluton nyugot felé kényszerítettünk, mivel valószínűleg az nap reggel egy leszakadt s az útát elzárt szikla a tovább haladást lehetetlenné tette. D. u. 4 órakor érkeztünk a „Macheras“ csúcsára. Az egész napi gyűjtésem igen csekély volt, a reá fordított fáradságot nem érdemelte meg. — Most már a völgybe ereszkedtünk le, s mert sem falut sem zárdát alkonyat előtt elérnünk már nem lehetett, egy kecskepásztorhoz csatlakoztunk, ki éppen a „Landanum“ gyűjtésével volt elfoglalva — a kecskéi szakálát és a csülkék feletti hosszabb szőröket vagdosta le, melyekre a cistus rózsa izadmánya mint gyanta tapadva, összegyűlt.

Május 29.-én érkeztünk a Troodosra. Itt a helytartónak is van egy villája, de sem a helytartó, sem pedig a katonák, kiknek ez a hely szolgál nyári tábornak, még nem jöttek volt ki nyaralni. Itt egy kis macárélet is volt észlelhető; néhány rövid életű forrás mellett pedig páfrány-félék zöldeltek, — az egyik forrásban egy pár táskarák elmélkedett az angolok kísérleti-mániája felett 2500 mtr magasságban. Néhány, az elnyomorított fenyő erdőben fogott lepke, bogár, légy stb. volt az itteni barangolásom eredménye.

Prodromo közelében találkoztunk egy kisebb csapat vándorsáskával, mely észak felé haladt.

Az éjjelt a közelben eszközölt ásatásoktól nevezetessé lett Prodromo kolostorban töltöttem, hol a vacsoránál a kolostor-tónök a gyakori sáskajárásokról panaszkodott.

Május 30.-án reggel korán a Troodos déli oldalára tartottam, honnan egy pár bérelt öszvéren folytattuk utunkat Agrichiáig, hova igen késő érkeztünk meg, majd másnap május 31.-én

Levkára, Anglisides falvak érintésével d. u. 2—3 óra közt vissza érkezünk Stavró-Vunira.

A zárdafőnök két alantos papjával elémbé jött és az általuk két napon át gyűjtött rovarokkal kedveskedett nekem.

Következő napon reggel 5 órakor búcsút vettem kedves házigazdám és paptársaitól s Anglisides, Tersefanó, Arpere és Tekken át Larnaca felé baktattam.

Anglisides és Tersefanó között, a limaslói országúton találtam az első „Svalangit“, éppen akkor tértek vissza a larnacai piacról a környékbeli zöldség és ugorka termelők, kik mikor meglátták, hogy milyen „veszedelmes“ jószággal játszom az út közepén; ijedten reám kiáltottak, hogy meneküljek attól az állattól, mert nagy bajom lehet. Mikor pedig azt látták, hogy jó tanácsukat mennyire nem méltatom figyelemre, sőt nem is hederítek figyelmesztetésükre, azzal buzdították egymást, hogy boldog angolnak hiába beszél az ember. Egészen friss cyános üvegbe tettem az állatot, mégis a kloroformhoz kellett fordulnom mert bizony a cyán nem volt reá hatással.

Hatnapi kirándulásomról nem nagyon megrakva zsákmánnyal érkeztem vissza Larnacába.

Az eddig szerzett tapasztalatok azon elhatározást érleltek meg bennem, hogy mivel a növekvő hőségben az eddiginél is kevesebb zsákmányra lehet reményem. hiszen a nagy szárazságban máris minden növényzet pusztulófélben volt, hogy a még meglévő kevés pénzemet ne fogyaszszam haszontalanul, itthagynom Cyprust s átmegyek a Libanon vagy a Taurus-vidékre, avagy átmegyek Salonikibe és onnan Macedoniába igyekszem, hol legalább arra volt kilátásom, hogy a nozott anyagi áldozatok megtérülnek. — Ezért összecsomagoltam czók-mókomat és vártam a legközelebbi hajót, melylyel elutazhattam. — A hajó mikori érkezése, a sok felül érkezett pestis hírek miatt nem volt előre tudható, s így türelemmel kellett azt lesnem. Eközben esténként ráértem az ágyamból a sok apró gyíkfélét a falról lefogdosni.

Összes pénzem 10 angol font volt, tehát óvatosnak kellett lennem, nehogy valahogyan vesztegzárba kerüljek, mi nem kis felesleges kiadást okozott volna. — Cypruson igaz még 3—4 hónapig elnyomoroghattam volna ez összeggel, de mit csináltam volna azután? Kereseti forrásra itt nem számíthattam. Ilyen reflexió mellett töltöttem a pünkösdi ünnepeket, melyek alatt, nehogy a

fanatikus népnek alkalmat szolgáltatassak megbotránkozásra, egészen fértelenül kellett lennem.

Junius hó 5.-én jött meg az osztrák Lloyd levántei személy és póstahajója. Evvel szándékoztam Pireusba utazni, ez volt a legalkalmasabb hajó a mielőbbi elpárolgásra. De az óriási vihar miatt bárkást nem lehetett kapni s így lemaradtam. Elkéseredésemben még az nap elmentem Paphosba, főképen archaologiai czélból honnan 9.-én este érkeztem vissza.

10 és 11.-én alkalmas volt modern aphrodisiakát, a kataklizmót, a cyrusi görög-keleti pünkösdi ünnepeket végig élvezhetni. Épületes dolgokat nem láttam!

Junius hó 13.-án reggel egy francia gőzös vetette ki horgonyát Larnaca előtt, hogy erről is ne maradjak le, siettem egy bárkát felfogadni, hogy hét szilvámot minél előbb a hajón lássam. Majd a póstára mentem hogy a netalán még ide érkező leveleim hova küldése iránt intézkedjen. A póstán több, a mi hajóval érkezett levelet kézbesítettek, köztük egyet, mely helyes tervemtől elterelt. — Ugyanis a Kir. Természettudományi Társulat értesített, hogy támogatásomra 100 forint szavaztatott meg, s e pénz május 30.-án czimemre feladatott.

Látván a jó indulatot, a jó szándékkal szemben nem akartam hálálan lenni, ezért, bár már ismertem a helyi viszonyokat és elég tapasztalatot szereztem, egészséges tervemet sutba dobtam — és maradtam, pedig a kiszemelt területekről inkább lett volna módomban az irányomban tanusított jó indulatért hálás lehetni.

Miután a hiányzott anyagokat, szeszt, fényképészeti lemezeket, vegyszereket beszereztem, junius hó 16.-án reggel ismét a nyakamba vettem a cyprusi világot. — Ez alkalommal a sziget északi partvidékét, a Pendedaktilos-szal, tűztem ki czélul-Kenyria leszálló helylyel, hová junius 17.-én, vasárnap délután érkeztem meg.

Ez alkalommal átmetszettem a Messagcreá-t, átballagtam Limbia, Dali, Potamia helységek határain, éjszakásztam Nikosia-ban, a sziget fővárosában, jártam Kytrea-ban és átkeltem a Pendedaktilos hegységen.

Néhány napig a közeli környéken jártam és gyűjtöttem amit lehetett, ma'd junius hó 20.-án a 44 kimre eső Aganthu és Kantará-ra rándultam ki.

Visszatérőben Chriosostomo, Buffavento (Castelo regina) és

Bellapais kolostorok és váromokat kerestem fel. Utóbbi helyen fogtam néhány denevért is.

Junius hó 23.-án érkeztem vissza Keryniaba. Másnap, egy vasárnapi napon az Agios Ilarion hegyre rándultam ki, hol némi változást találtam a lepkékben, itt fogtam a szép *Cigaritis Aca-mas* Klug sajnos csak egy példányát.

Az Agios Ilario-on csatlakozott hozzám egy kis pásztorfiu, kit mivel láttam, hogy kedve van bogárfogáshoz, megkérdeztem vajjon van-e erre Svalangi? Mire azt a választ kaptam, hogy van lent a kertek között, több helyet tud, ahol fogni lehet. Megbiztam, hogy az átadott cyános üvegbe fogjon a mennyit tud, darabjáért egy dekárát kap (1 dekára 2.6 fillér.) Ezt az ajánlatomat örömmel fogadta és azonnal leküszözt az észak felőli meredek sziklafalon. Magam delutáni 3 óráig a gyönyörű romok között rovarokat gyűjtöttem és rajzoltam, majd én is leereszt-kedtem a sziklafalon. Egyes helyeken, ahol kevesebb veszélylyel járt, a nagyszámban repülő *Parasae Roselana* közül néhány példányt fogtam, persze az ép példány nagyon ritka volt, mert gyors repülés közben a sok vékony szárú túske és tövis között az állat hamar tönkre megy.

Leérkezve végre a 700 m. magas hegyoldalról, a kertek között ráakadtam kis tanuluszomra, ki örvendezve közölte velem, hogy 6 drbot fogott. Miközben az állatokat megmutatta, felnyitotta az üveget s ekközben egy *Mutilla* a kezefejére került, mely mikor el besseni akarta, a fiut megszurta.

E váratlan incidensre nem lévén elkészülve kissé megijedtem, de csakhamar a fiu nagy fájdalma közbeni jajgatása daczára, visszanyertem higgadságomat s most arra törekedtem, hogy a netáni súlyos következményeknek elejét vegyem még ideje korán, a fiu felső karját körülkötöttem, hogy a vérkeringést meglassítsam, majd pedig mivel más gyógyszerem nem volt, a szúrás helyén egy \dagger vágást csináltam s az így megnagyított sebhelybe konyhasót dörzsöltem. Rövid idő múlva már némi javulás mutatkozott, s reggelre már csak egy meglehetősen nagy fehér folt s a vágás helye maradt meg. Miután a fiut kártalanítottam elbocsájtottam, magam pedig Kerynia felé tartottam.

Még az nap a Penedaktilosnak a város feletti carubi és olaj berkeibe mentem, hol a többféle Cicada concertje mellett *S. Hermione v. cypriacat*, *S. Briseist*, *P. Megeera*, no meg a monstre-concert közreműködő tagjai közül néhányat fogtam. Este felé

a város végén levő régi mészkő-bányában felfedezett barlangszerű üregben *C. Hera-t*, a kőbányában viritott bokrokon pedig egyéb rovarokat gyűjtöttem. — Ugyanítt kísértem meg június 26.-án kis baglyokra lőni. — E kísérletemet a helyi rendőrség egy angol fontra becsülte, persze az általam bevallott büntetlen előéletemet tekintetbe véve. El kell ismernem, hogy nem sokat teketóriáztak velem. (Az ornis-nak ilyenén védelme nagyon helyén volna Oláh- és Olaszországban.)

Kibékülvén a nemes rendőrséggel, még az nap d. e. Laphithosra, illetve Larnaca tu Lapitos-ra rándultam ki — Szándékom volt ugyan a Capo Kormatsiti-ig menni, de látván, hogy az út hiába tenném, az eddig gyűjtött anyag sem érdemelte meg a fáradságot, elálltam tervemtől s vissza tértem az előttem baglyai- és záptieiról híressé vált Keryniába, hol 28.-án este tartottam bevonulásomat.

A szigetnek ez északi része a forgalomtól, illetve a forgalmi vonaltól ugyan elég mesze esik, mégis nagy drágaság uralkodik itt, mert a szigetbeli angol hivatalnokok és kereskedők ide járnak nyaralni július elején.

A drágaság s az igénybe vett kísérők, illetve azok szamarai (mert hogy igazságos legyenek, ha számárra vagy öszvérre volt szükségem, a kísérő gazda nem került pénzbe) alaposan felemésztették keves pénzemet; ezért, is mert gyűjtésem eredményével sehogy sem voltam megelégedve, nem állván egyensúlyban a reá pazarolt fáradság- és pénz- áldozattal felszedtem sátorfámat és június 29.-én reggel öszvér hátán elhagytam a nevezetes helyet és Nikosiára lovagoltam, onnan pedig másnap gyorskocsival Larnacaba tértem vissza.

Most már végképen elhatároztam magam arra, hogy ott hagyom Cyprust és mert még Keryniában megtudtam, hogy Albániába, illetve Macedoniába az akkori zavarok miatt, nem lesz tanácsos menni bogarászni, felettem magamba, hogy felvéve a már megérkezettnek hitt segélyösszeget, Bulgáriába megyek. — Ámde a 100 frt. nem jött meg. (Csak 1901. május 21.-én Pozsonyban vettem kézhez.) A meglévő kis tőkém pedig csak fogyott s végre teljesen pénz nélkül maradtam.

Kellemes helyzetben nem voltam. Hogy rossz fináncziális helyzetemen lenditsek valamit és a pénzfolytatólágossági hiányát kireperáljam, eladogattam fegyvereimet és lőszerkészletemet, ez úgysis csak terhemre volt, esetleg újabb kellemetlenségeket is

szerezhettem volna velük. S mert láttam, hogy a segélyösszeg érkezése teljesen bizonytalan, ott helyben pedig valami jövedelmi forrásra számítanom nem lehetett, iparkodtam máshonnan annyi pénzt keríteni, hogy legalább elutazhassam.

Ilyen állapotban közel másfél hónapig uszkáltam. Időtől-tésből, mert most már a közeli környéken a nagy hőség miatt nem volt mit gyűjthetni, no meg néha-néha éhes is voltam, régészettel foglalkoztam, mihez bő anyagot találtam az egyes ismerőseim magángyűjteményeiben Kisebb, költségbe nem kerülő kirándulást tettem ugyan, mely alkalmakkor rovarokat is gyűjtöttem, de a kirándulásokat főképen a papokhoz tettem, kiket az én védekezési módszeremre tanítottam a „Svalingi“ ellen, s hogy ne kételkedjenek ad oculum mindannyiszor magamat szúrattam meg egy-egy *Mutillával*. (Persze előzőleg már kipróbáltam rajtam otthon is. Hogy közöltem az eljárást másokkal is első sorban az én kedves házigazdának nem tetszett, ki ebből jövedelmi forrást remélt magának, és ezt veszélyeztetve látván nagyon sok kellemetlenséget okozott).

Csak a Larnacai vízvezeték mentén és a közelben levő szőlőkben találtam a most már pokoli hőségben (napközben 49 r. fok) néha egy pár lepkét, esténként egy-egy *D. Alecto* vagy *D. Neri-t* is fogtam.

Augusztus 1.-én, miután pár nappal előbb Aigner Lajos barátomtól kaptam egy kis útravalót, miért ez alkalommal úgy neki, mint pedig Dr. Lendl Adolf úrnak hálás köszönetemet nyilvánítom, rokonaimtól érkezett annyi pénz, hogy elutazhattam, illetve Aphrodite szülőföldjének hátat fordíthattam, még pedig még az nap; 12 órakor még Larnaca lakósa, 1 órakor már a „Niger“ francia óceángőzös fedélzetutasa voltam.

Dedikia, Beyruth, Rhodos érintése után augusztus hó 20.-át a Samos-szigeti Port Vathi-ban töltöttük, hol Meyer Gyula Dresden-Löbtau-i tanító társaságában töltöttem a nemzeti ünnepünket. Meyer úr nevét ezért jegyzem ide, mert ő később, augusztus 22.-én Konstantinápolyban mint fogolytársam tanuja volt annak, mint bántak az ottani vámosok az én keservesen gyűjtött anyaggal és mint pusztítottak el nagy részét egyéb tulajdonomnak csak azért, mert nem voltam hajlandó és nem is tudtam ládánként 45 franc baksist fizetni, nem csak tönkre tették, hanem el is kobozták a gyűjteményemet; védekezni pedig képtelen voltam, mert fent nevezett úrral foglya voltam a kons-

tántinápolyi nemes baksis leső rendőrségnek. Sófiában szálltam le és az ottani követséget kértem meg a rajtam elkövetett sérelemért jogorvoslást követelni. — A sófiai követség közbenjárásának volt is annyi foganatja, hogy a mi még megmaradt, pedig de kevés maradt meg, Konstantinápolyban a ládába csak bedobva lett, úgy, hogy mire ide érkezett és a kivetett nagy behozatali vámot kifizettem, alig kaptam valamit.

Elmondván élményeimet teljes objectivitással, még csak azt akarom megemlíteni, hogy bár látszólag cyprus-i útam eredménytelen volt, egészen haszontalanul azt mégsem tettem, mert ha magam nem gyűjthettem is eleget, az ügy érdekében megtanítottam házigazdámát Glászner Károlyt hogyan kell gyűjteni s mint kell e gyűjtött anyagot preparálni és szállítani. Tudtommal ő folytatta is a gyűjtést s küldött is a Nemzeti Muzeumnak cyprusi állatokat, és így ha közvetlenül nem is, közvetve mégis valami haszonnal járt az útam, de nem nekem.

Magyarországi rovargyűjtésem jegyzéke.

Közli: Dr. Szilády Zoltán.

I. Hemiptera.

II.

Phymatidae.

Phymata crassipes F. Nagyenyed, Miriszló, A.-Orbó, Budapest, Miskolcz, Budaörs. V—VII.

Reduviidae.

Ploiariola culiciformis Deg. Nagyenyed V. VIII.

Pygolampis bidentata Goetze. Nagyenyed V. IX. Pomáz X.

Reduvius personatus L, Nagyenyed, Remete, Runk VI—VIII. Budapest VI. Buda-Kalász VIII. (nympha).

Peirates hybridus Scop. Nagyenyed, Oláh-Lapád, Torda, Budapest, Budakesz IV—V. VIII—X.

Harpactor niger H. - Sch. Buda-Örs VI. — *annulatus* L. Nagyenyed III. VI. Alsó-Orbó V. Tusnád VII—VIII. — *iracundus* Poda. Nagyenyed, Miriszló, A.-Orbó, Nyirmező, Buda (Gellérthegy) V—VIII.

Coranus subapterus Deg. Nagyenyed, IX. Buda-Örs IX.

Prostemma guttula F. Kelenföld, Buda-Örs, Budapest IV. IX.
— *aenicolle* Stein, Nagyenyed, Maros Gombás IV—VII. — *sanguineum* Rossi. Nagyenyed IV. VI.

Alloeorhynchus flavipes Fieb. Rákos IV.

Nabis apterus F. Nagyenyed, Miriszló, Magyar-Bagó VIII—XI.
lativentris Boh. Nagyenyed, Nyirmező, Miskolcz IV—VII. (Forma *macroptera frequens*: Nagyenyed IV.) — *ferus* L. Nagyenyed, M-Bago O-Lapád, Miriszló, Tusnád V—IX. — *rugosus* L. Nagyenyed, Tusnád V—VI.

Cimicidae.

Lycocoris campestris F. Nagyenyed, Miriszló, Torda IV. VII.
— *dimidiatus* Spin. Nagyenyed IV. VII. Miriszló VII. Tusnád VIII. Budapest X. Új az alföldi (I.) és az erdélyi (V.) régióra; eddig csak három hazai termőhelye ismeretes.

Piezostethus cursitans Fall. Igenpataka VII.

Anthocoris gallarum Ulmi Deg. Nagyenyed III. V. XI. — *sylvestris* L. Nagyenyed, Igenpataka, Remete, Csombord, Tusnád, Budapest, Budakesz II. V—VIII. — *pilosus* Jak. Nagyenyed VIII. A magyar faunában ez a harmadik termőhelye, Erdélyre új.

Triphleps nigra Wolff. Nagyenyed, Miriszló VIII. IX. — *maiuscula* Reut, Nagyenyed VIII. — *minuta* L. Nagyenyed IX. Csombord II. Ákosfalva VIII.

Brachysteles rufescens Costa. Nagyenyed IX. Budapest VIII. Új az erdélyi (V.) régióra.

Capsidae.

Acetropis carinata H. - Sch. Kis-Pest VI.

Miris calcaratus Fall. Nagyenyed, Oláh-Lapád IV—VII. — *laevigatus* L. Nagyenyed, A.-Orbó, Igenpataka Abrudbánya V—VII. — *sericans* Tieb. Nagyenyed VII. Az erdélyi (V.) régióra új adat; ez a negyedik ismert termőhelye hazánkban.

Notostira erratica L. Nagyenyed, Oláh-Lapád VII—VIII. Kis-Pest VI.

Megaloceraea linearis Fuessl. Igenpataka VII. Tusnád VII.

Trigonotylus ruficornis Geoff. Nagyenyed, Budapest, Buda-Örs IX.

Leptopterna dolabrata L. Nagyenyed, Igenpataka, A.-Orbó, Garam-Berzencze, Csepel, Budakesz V--VIII.

Monalocoris Filicis L. Magyar-Bagó IX. Igenpataka VII. Honda VII.

Bryocoris Pteridis F a l l. Nagyenyed VII.

Dionconotus neglectus F. Igenpataka VII. Horvátország és Mehádia után ez a harmadik és hazánkban legészakibb termőhelye ennek az élénk vörös színezetű déli fajnak; Erdélyre új adat.

Lopus gothicus L. Nagyenyed, A.-Orbó Torda, Buda-Örs, Visegrád VI.

Phytocoris Ulmi L. Maros-Ujvár VI.

Adelphocoris lincolatus G o e z e. Nagyenyed, Oláh-Lapád, Remete, A.-Orbó, Miriszló. Nyirmező, Tusnád, Budapest IV—IX. — *ticinensis* M e y. Nagyenyed VII. IX. Az erdélyi (V.) régióra új. — *detritus* F i e b. Nagyenyed VIII. — *randalicus* R o s s i. Nagyenyed, Remete, Oláh-Lapád, Buda-Örs Miskolcz, Szin VI—VIII. — *Reicheti* F i e b. Nagyenyed VII. — *seticornis* F. Nagyenyed, Oláh-Lapád VII—IX. Garam-Berzenceze VI.

Calocoris bipunctatus F. Léva VIII. — *roseomaculatus* D e g. Remete (A. Fehér-m) VII. M. Táttra VIII. — *affinis* H.-Sch Nagyenyed VIII. Tusnád VII. — *fulvomaculatus* D e g. Nagyenyed, A.-Orbó IV—VI. Tusnád VII. — *bicoloratus* H.-Sch. Igenpataka VII. — *sexguttatus* F. Tusnád VII. — *variegatus* M ü l l. Nagyenyed, Felenyed, Kelenföld, Budakesz V VI. — *pilicornis* P. Kis Pest VI.

Pycnopterna striata L Budakesz V.

Brachycoleus scriptus F Nagyenyed, Budapest VII.

Stenotus binotatus F. Nagyenyed, Igenpataka, Garam-Berzenceze VI—VII.

Lygus pabulinus L Tusnád VII. — *Spinolae* M e y. Budapest VII. — *pratensis* L. Nagyenyed, Magy.-Bagó, Oláh-Lapád, Remete, Miriszló, Tusnád, Miskolcz VII—IX. — var. *campestris* F a l l. Nagyenyed, Miriszló IV—IX. — *Pastinacae* P a l l. Nagyenyed, Magy.-Bagó, Torda, Budapest. IV—IX. — *Kalmi* L. Nagyenyed, Topánfalva, Miskolcz II—IX. — *rubicundus* F a l l. Nagyenyed, Tusnád, Budapest VII.

Poeciloseytus cognatus F i e b. Kőbánya IX. — *unifasciatus* F. Miriszló, A.-Orbó VI—VII.

Charagochilus Gyllenhalii F a l l. Nagyenyed, Kis-Pest VI—VIII.

Liocoris tripustulatus F. Nagyenyed, Oláh-Lapád, Miriszló, Remete, Igenpataka, Tusnád V—IX.

Camptobrochis punctulata F a b r. Kis-Pest, Kelenföld, Pomáz

VII—X. — *lutescens* Schill. Nagyenyed, Igenpataka, Rákos VI—XI.

Capsus ruber L. Rákos VII. Miskolcz VII. — var. *danicus* F. Nagyenyed, Nyírmező, Remete, Miskolcz VII—VIII. — var. *seguisimus* Müll. Nagyenyed, Rákos VI. VII. — *olivaceus* F. Büdöspatak VIII. — var. *fallax* Horv. Nagyenyed VI. Második termőhelye. — *trifasciatus* L. Topánfalva V. — *schach* F. Spalato VI. — *rutilus* H.-Sch. Budapest, Nagy-Maros VI.

Rhopalotomus ater L. var. *tyrannus* F. Nagyenyed, Igenpataka, Remete, Budapest, Rákos, Csepel VI—VIII. — var. *semiflavus* L. Nagyenyed VII.

Systellonotus triguttatus L. Nagyenyed VII.

Cremnocephalus albolineatus Reut. Vihnye VII.

Orthocephalus saltator Hahn. Nagyenyed VIII. Visegrád VI.

Strongylocoris leucocephalus L. Tusnád VII.

Halticus apterus L. Igenpataka, Miriszló, Tusnád VII. — *luteicollis* Pz. Miriszló, Tusnád, Miskolcz VII.

Dicyphus errans Wolff. Nagyenyed, Magyar-Bagó VIII. IX.

Cyllocoris histrionicus L. Nagyenyed V. — *flavoquadrinaculatus* Deg. Nagyenyed VIII. Budakesz V.

Orthotylus flavosparsus Sahlb. Nagyenyed IX.

Heterocordylus tumidicornis H.-Sch. Nagyenyed V—VII. — *Genistae* Scop. Nagyenyed VII.

Conostethus salinus Sahlb. Rákos VI.

Hoplomachus Thunbergi Fall. Visegrád VI.

Macrotylus quadrilineatus Schrk. Nagyenyed, Tusnád VIII. — *Herrichi* Reut. Nagyenyed VII.

Harpocera thoracica Fall. Budakesz V.

Byrsoptera rufifrons Fall. Tusnád VII.

Phyllus melanocephalus L. A.-Orbó VI. — *Coryli* L. Igenpataka VII.

Psallus ambiguus Fall. Nagyenyed V—VI. — *varians* H.-Sch. Nagyenyed VI.

Atractotomus Mali Mey. Nagyenyed V. VI.

Criocoris nigripes Fieb. Garam-Berzencze VI. — *crassicornis* Hahn. Nagyenyed, Igenpataka, Tusnád VI—VIII.

Plagiognathus alpinus Reut. Nagyenyed VIII. Vihnye VII. — *Chrysanthemi* Wolff. Nagyenyed, Igenpataka, Bedellő VII—VIII. — *fulvipennis* Kb. Nagyenyed, Miriszló VII. — *arbu*

storum F. Vihnye VII. — var. *brunnipennis* Mey. Tusnád VII.
— *albipennis* Fall. Nagyenyed IX. Torda VIII.

Atomoscelis anustus Fieb. Budapest VII. Kőbánya IX.

Chlamydatus pulicarius Fall. Igenpataka VII. Alsó Orbó VI.

Sthenarus Roseri H.-Sch. Nagyenyed VII. Új az erdélyi
(V.) régióra.

Saldidae.

Salda variabilis H.-Sch. Nagyenyed VII. — *scotica* Curt.
Nagyenyed VIII. — *saltatoria* L. Tusnád VIII. Fóth IV. — *opacula*
Zett. var. *albipennis* Reut. Kis-Pest VIII. A Fauna Regni
Hung. nem emliti. Faunánkra új adat. — *pallipes* F. Nagyenyed
VIII. — *arenicola* Scholtz. Nagyenyed X. — *Cocksii* Curt.
Nagyenyed III.

Naucoridae.

Naucoris cimicoides L. Nagyenyed VII. IX.

Nepidae.

Nepa cinerea L. Nagyenyed III—IX.

Ranatra linearis L. Nagyenyed IV. Ó-Buda (Aquincum) VIII.

Notonectidae.

Notonecta glauca L. Nagyenyed III—IX.

Plea minutissima F. Nagyenyed V.

Corixidae.

Corixa Geoffroyi Leach. Nagyenyed V. Kőbánya IX. —
affinis Leach. Soroksár VIII. — *hieroglyphica* Duf. Nagyenyed
VIII. Debreczen VIII. Miskolcz VII. Kis-Pest VI. Kelenföld IV. —
Linnéi Fieb. Nagyenyed III. Kőbánya IX. — *Fallenii* Fieb.
Csepel X. — *Fabricii* Fieb. var. *nigrolineata* Fieb. Igenpataka
VII. — *concinna* Fieb. Debreczen VIII.

Micronecta griseola Horv. Nagyenyed VIII. A magyar fau-
nára új; első, romániai termőhelye után ez a második, a melyet
ismerünk.

Jassidae.

Alebra albostriella Fall. var. *fulveola* H.-Sch. Budapesti
botanikus kert. VI. Új az (I.) alföldi régióra, harmadik ismert
hazai termőhelye.

Dicraneura mollicula Boh. Nagyenyed IX.

Chlorita flavescens F. Nagyenyed VIII—IX. Magyar-Bagó IX. Kis-Pest V.

Empoasca smaragdula Fall. Nagyenyed IX.

Eupteryx atropunctata Goeze. Nagyenyed V. IX. Kelenföld V.

Cicadula sermotata Fall. Nagyenyed, Budapest, Csik-Szent-Márton VII—IX. — *punctifrons* Fall. Nagyenyed IX. Az erdélyi (V) régióra új.

Doratura impudica Horv. Nagyenyed VI. — *stylata* Boh. Hargita VII. Kelenföld IX, — *homophyla* Flor. Nagyenyed, Alsó Orbó VI. Csepel VII.

Graphocraerus ventralis Fall. Nagyenyed VI. VII. Alsó-Orbó VI. Tusnád, Budapest VII.

Thamnotettix fenestratus H.-Sch. Nagyenyed VIII. — *tenuis* Germ. Nagyenyed IX—XI. Budapest X. — *croceus* H.-Sch. Nagyenyed V—IX. — *quadrinotatus* F. Nagyenyed VII—IX. — *sulphurellus* Zett. Vihnye VII. — *subfuscus* Fall. Buda-Örs VI. — *simplex* H.-Sch. Nagyenyed VII.

Athysanus flavovarius H.-Sch. Nagyenyed VII. — *interstitialis* Germ. Nagyenyed, Budapest VII. — *striola* Fall. Budapest VI. — *lineolatus* Brull. Nagyenyed V. — *plebeius* Zett. Nagyenyed, Budapest IV—VIII. — *aemulans* Kb. Nagyenyed IX. Az erdélyi (V.) régióra új. — *procerus* H.-Sch. Bedellő VII. Az erdélyi régióra új.

Jassus furcatus Ferr. Nagyenyed VII. — *mixtus* F. Nagyenyed VII.

Platymetopius undatus Deg. Nagyenyed IX.

Deltocephalus socialis Flor. Nagyenyed VI—IX. — *ocellaris* Fall. Nagyenyed V. — *picturatus* Fieb. Nagyenyed V—IX. — *pulicaris* Fall. Nagyenyed VII—IX. — *striatus* L. Nagyenyed VI—IX. Kelenföld IX. — *abdominalis* F. Igenpataka, Tusnád, Csepel VII. — *collinus* Dahlb. Nagyenyed VI—VII. Kelenföld IX. — *striifrons* Kb. Nagyenyed IX.

Accephalus nervosus Schrk. Nagyenyed, M.-Bagó, Tusnád VII—IX. — *bifasciatus* L. Nagyenyed VII. — *albifrons* L. Nagyenyed, Topánfalva VII. — *histrionicus* F. Magyar Bagó IX. — *tivularis* Germ. Nagyenyed, Csik-Szent-Márton VIII.

Fieberiella Flori Stal. Nagyenyed IX. Az erdélyi régióra új.

Selenocephalus obsoletus Germ. Nagyenyed, Nyirmező, Budapest VII.

Penthimia nigra Goetze. Nagyenyed, A.-Orbó, Nagy-Maros VI—VI. — var. *haemorhoa* Schrk. Nagyenyed, Oláh-Lapád V—VI.

Euacanthus interruptus L. Igenpataka, Tusnád VII.

Tettigonia viridis L. Nagyenyed, Pilis-Szent-László, Kelenföld IX.

Idiocerus scurra Germ. Budapest VIII. Rákos X. — *Herrichi* Hb. Csombord II. Nagyenyed II. VI. XI. — *lituratus* Fall. Hátszeg VII. — *Populi* L. Nagyenyed XI. Csombord II. Vihnye VII.

Pediopsis veriscens F. Tusnád, Hátszeg, Budapest VII. — *nana* H.-Sch. Nagyenyed, VII. Igenpataka VI. Tusnád VII.

Agallia sinuata M. R. Kis-Pest VI. — *venosa* Fall. Nagyenyed III—XI. Tusnád VII. Rákos X. Budapest VII.

Ledra aurita L. Oláh-Lapád VIII.

Megophthalmus scanicus Fall. Nagyenyed VII. Rákos VI.

Ulopa trivialis Germ. Nagyenyed IX.

Membracidae.

Centrotus cornutus L. Nagyenyed, Alsó Orbó, Csombord, Nagy-Maros II—VIII.

Gargara Genistae F. Oláh-Lapád VIII.

Cercopidae.

Triecphora mactata Germ. Nagyenyed, A.-Orbó IV—VI.

Lepyronia coleoptrata L. Nagyenyed, A.-Orbó, Csepel VI—VII.

Aphrophora Salicis Deg. Csepel. — *Alni* Fall. Nagyenyed, Remete, Tusnád VI—IX.

Ptyelus lineatus L. Nagyenyed VI. — *campestris* Fall. Nagyenyed, Nyirmező-Kököz VII—IX. — *spumarius* L. Nagyenyed, Oláh-Lapád, Alsó-Orbó VI—IX. — var. *leucocephalus* L. Nagyenyed VI. — var. *leucophthalmus* L. Szalók, Széphalom VIII.

Cicadidae.

Cicadetta montana Scop. Hargita VIII. — *tibialis* Pz. Nagyenyed VI.

Fulgoridae.

Tettigometra atra Hagenb. Nagyenyed V. — *sulphurea* M. R. Nagyenyed V. Eddig csak három hazai termőhelye ismert. — *obliqua* Pz. Miriszló VI. — *varia* Fieb. Nagyenyed IX.

Cixius pilosus Ol. Torda VIII. — *nervosus* L. Nagyenyed VIII. — *cunicularius* L. Nagyenyed VIII. — *stigmaticus* Germ. Buda-Kesz V.

Hyalesthes obsoletus Sign. Nagyenyed VIII.

Oliarus splendidulus Fieb. Nagyenyed VIII. — *pallens* Germ. Ga:am-Berzencze IV. Új adat a (III.) régióra. — *quinquecostatus* Fieb. Nagyenyed VI—VII. Remete VII. — *cuspidatus* Fieb. Nagyenyed. Nyirmező VI—VIII.

Dictyophora europaea L. Nagyenyed VIII—IX. Runk. Buda-Kaláz, Csobánka VIII.

Mycterodus confusus Stal. Nagyenyed, A.-Orbó V—VI. — *nasutus* H.-Sch. Nagyenyed, Oláh-Lapád, Buda-Kesz V.

Issus coleoptratus F. Valószínűleg a Dunán túli (II.) régióban is megvan, mert a határhoz közel eső Rába melléki St.-Ruprecht-nél gyűjtöttem.

Hysteropterum conspurcatum Spin. Bedellő VII.

Asiraca clavicornis F. Nagyenyed V—VIII.

Megamelus notula Germ. Nagyenyed IX.

Kelisia melanops Fieb. Hensehi Horv. Nagyenyed VII.

Conomelus limbatus F. Nagyenyed VII.

Delphax pellucida F. Nagyenyed IV. VII. Tusnád VIII. — *striatella* F. Budapest VII—IX. Rákos VII. — *propinqua* Fieb. Kelenföld IX.

Dicranotropis hamata Boh. Miriszló VIII.

Psyllidae.

Rhinocola speciosa Flor. Nagyenyed VII. Csombord II.

Aphalara Calthae L. Budapest X.

Psylla Foersteri Flor. Nagyenyed, Tusnád, Ilonda VII.

Trioxa Urticae L. Nagyenyed VII.

Csigaházban élő *Argyroneta aquatica*.

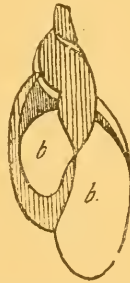
Irta Szücs József.

Április 11-én a györszigeti határban, az új Rába-meder baloldalán levő csatornának pinnyédi felén egy mocsári csiga (*Limnaeus stagnalis*) lakatlan házában fogtam egy bűvárpókot (*Argyroneta aquatica*).

E jelenség három szempontból szokatlan volt. Először azért, mert tudtommal *Argyronetát* nem fogtak Győrött, másodsor az *Argyroneta* mint Herman Ottó is írja „az állóvizek oly helyeit kedveli, a melyeken a vizinövényzet dúsan tenyészik“, itt pedig vizinövényzet egyáltalán nem volt, harmadszor pedig mit kerestett az *Argyroneta* a lakatlan csigaházban?

A pókot hazavittem, betettem az aquariumba a csigaházzal együtt. A csigaház megtelt vízzel és lemerült az aquarium fenekére, másnap reggel azonban a víz színén lebegett függőleges helyzetben csúcsával fölfelé.

Hogyan került a holt csigaház a víz színére?

E kérdésre a feleletet hamar megtaláltam, mert a csigaházon keresztül nézve egy világosabb csaknem gömbalakú réteget vettem észre, melybe alulról egy sötétebb test nyúlt bele, mely nem volt egyéb, mint a pók potroha: ugyanis az *Argyroneta* bűvárharangot épített a csigaházba, melyet megtöltött levegővel, a levegő pedig felemelte a csigaházat.

E kérdés megoldása kapcsán felmerül egy újabb kérdés, hogy hogyan bocsátja ki a csigaházból az *Argyroneta* az elhasznált, szénsavval telt levegőt? Erre vonatkozólag — azt gondoltam — csak egy mód lehetséges úgy, hogy az *Argyroneta* felmászik a csigaház tetejébe, mire a súlypont felkerül és a csigaház felborul, minek következménye ismét csak az lehet, hogy a

csigaház száján az elhasznált levegő eltávozik, helyébe víz lép és az egész folyamat újból kezdődik. A megfigyelés — mint alább látni fogjuk — e feltevésnek ellene szólt.

Április 14-én újra kimentem az említett helyre ahol az *Argyronetát* fogtam. Szerencsémre sikerült még egy *Argyronetát* fognom, csakhogy a csatornának azon a részén, ahol már egy kis vizinövényzet (borzhinár) volt. Az *Argyronetát* akkor fogtam meg, mikor az harangjából kint volt. Ezt is hazavittem, betettem az aquariumban, melynek fenekére egy üres csigaházat (*Limnaeus stagnalis*) tettem. Csalódásomra a pók nem a csigaházba, hanem az aquariumban levő borzhinárra építette bűvárharangját.

Ápr. 16-án reggelre a borzhinárra épített bűvárharang üres volt. Se pók, se levegő nem volt már benne u. h. egészen összeesett. Kerestem a pókot és mindjárt meg is találtam a csigaházban.

Ápr. 19-ig semmi különösebbet nem észleltem egyik pókon sem, melyek hol a vízszínen, hol a fenekén voltak. Ápr. 19-én azonban észrevettem, hogy az egyik pók (az ápr. 11-én fogott példány) csigaházának tetején lyuk van, amelyen buborékok gyöngyöznek, miközben a ház lesülyed a fenekére. E jelenség megfigyelése megdöntötte az előbbi feltevésemet az elhasznált levegő kiürítésére vonatkozólag, de viszont megerősíti azon nézetet, — amit Herman Ottó is valószínűnek tart — hogy az *Argyroneták* általában egy rés nyílása által ürítik ki bűvárharangjukból az elhasznált levegőt. Kétséggkívül e tény is azt látszik igazolni, hogy a pók bűvárharangjának fonalaít széthúzta a csigaházban és annak tetején bocsátotta ki a levegőt.

Azt kérdezhetné most valaki, hogy a lyuk, amelyen a légbuborékok távoztak hogyan kerültek a csigaház tetejére?

A lyuk tekintélyes nagyságu volt és a csigaház utolsó csavarulatának letöréséből származott, de hogy mi vagy ki okozta a letörést azt nem tudom. Nem tartom valószínűnek, hogy a pók csinálta volna a lyukat. Az aquariumban a legszorgalmasabb kutatás ellenére sem találtam meg a letört részt, tehát valószínű, hogy a pók vagy letört végű csigaházat keresett fel, vagy pedig hazaszállításkor törött le a kérdéses rész. A másik csigaház még ekkor teljesen ép volt. Másnap Pestre kellett utaznom, magammal hoztam az *Argyronetákát* is a csigaházakkal együtt. Mire Pestre értem a másik csigaháznak is le volt törve a vége — valószínűleg az út viszontagságaitól.

Néhány napig a szokott életmódot folytatták az *Argyroneták*. Nappal csak nagy ritkán jöttek ki, búvárharangjukat éjjel töltötték meg.

Ápr. 25 én este a két *Argyronétát* a csigaházon kívül találtam. Testük már nem volt ezüstszerű, azaz légbuborék nem tapadt hozzá. Azt gondoltam, hogy talán megdőglöttek, de tévedtem, mert az *Argyronéták* még lomhán mozogtak.

Másnap reggelre mindkettő megdőglött, előttem ismeretlen okokból.

A két csigaházat felbontottam, hogy a búvárharang helyzetét megvizsgáljam, de csak annyit tudtam megállapítani, hogy a búvárharang a csiga szájának felső részétől ívalakban terjed k. b. az első nagy csavarulat felső végéig, honnan ismét lekönyül. A búvárharang magasságát — még a pók életében — a harangban levő levegőhólyag kerületéből határoztam meg, t. i. az a rész ahol a levegőhólyag volt átnézve rajta világosabb mint a többi.

A pókoknak rövid élete sajnos lehetetlenné tette további megfigyeléseimet arra vonatkozólag, hogy a lyuk hogyan került a csigaház tetejére, illetőleg hogyan viselkedtek volna a pókok azon esetben, — az elhasznált levegő kieserelésére vonatkozólag ha teljesen ép csigaházba tesszük őket.

Öt hermophrodita lepke.

Irtta A. Aigner Lajos.

Pieris Daplidice L. Ennek a fajnak két úgynevezett hermaphroditáját bírom. Az egyik példányon a jobb oldal egészen kifejezetten nőstény jellemű, a felső szárny középfolta, az apicális rajz s a belső szegélyhez közel álló folt, valamint az alsó szárny fekete szegélyrajza nagyon jól kifejtettek. (Budapest, 1900 aug. 12.)

Kevésbé határozottan felemás a második példány (balra nőstény, jobbra ♂). A bal szárny apicális rajza alig nagyobb, de kissé sötétebb, a középfolta valamivel nagyobb a jobb szárnyánál, a belső szegélyhez közelálló folt pedig apró; az alsó szárny nőstényrajza elég erőteljes, de a jobb alsó szárny külső szegélyein is mutatkozik néhány fekete folt, mely a rendes hímen hiányozni szokott. (Budapest, 1902. júl. 20.)

Ezekhez járúl még a gen. vern. *Bellidice* O.-nek egyik példánya (balra nőstény, jobbra hím), melyen a gynandromorphismus gyengén jut kifejezésre; most a bal felső szárny apicális rajza és középfoltja kevéssel nagyobb a mas oldalnál, csak a belső szegély felé álló folt elég nagy; az utolsó szárnyon a nőstény rajzanak csak a nyoma látszik. (Budapest, 1896. márczius 18.)

Mind a három esetben az állatok felemás voltát csak a következő napon, a feszítés alkalmával vettem észre. Ennélfogva aztán harmadnapra rá az illető termőhelyeken borzasztó öldöklést vittem véghez a *P. Duplidice* és *Bellidicék* között, sajnos eredmény nélkül, mert újabb hermaphrodita nem akadt.

Erebia aethiops Esp. Hermaphrodita példányom fonákján is balra a nőstény, jobbra a hím rajzát tünteti fel; ehhez képest a bal csáp rövidebb a jobboldalánál. Potroha hímnemű. (Eperjes, Husz Ármin.)

Boarmia repandata L. Korán elhunyt lepkész-barátom, Nécsy Istvántól kaptam annak idején cserébe a *Boarmia repandata* L. oly példány, melynek baloldali csápja hímnemű, jobboldali pedig nőnemű. Potroha nőnemű. (Verebély 1900 július 16.)

Nógrád-Verőcze lepké-faunája.

Irtta A. Aigner Lajos.

II.

Sphingidae.

Acherontia Atropos L. Dr. Madarász fia talált egy példányt.

Protoparce Convolvuli L. Augusztusban Mirabilison.

Deilephila Euphorbiae L. Dr. Madarász Gyula fia fogott egy példányt.

Chaerocampa Elpenor L. Jul. közepén fogtam csalétken.

Metopsilus porcellus L. Jul. közepén fogtam egy példányt csalétken.

Macroglossa Stellarum L. Hernyóját jul. közepén találtam Galiumon.

Notodontidae

Cerura bifida Hb. Hernyóját júliusban találtam.

Phcosia tremula Cl. Hernyóját jul. közepén találtam.

Phalera bucephala L. Május végén találtam egy párt copulában, jul. végén pedig hernyó csapatát tölgyfa bokron.

Pygaera anachorata F. Jul. második felében néhány példányt találtam nyárfa derekán.

Pygaera pigra Hufn. Hernyóját találtam jul. közepén.

Lymantridae

Hypogymna morio L. Május közepén és jun. második felében nem gyakori.

Orygia gonostigma F. Hernyóját jul. közepén találtam.

Orygia antiqua L. Jul. második felében nem gyakori.

Dasychira pudibunda L. Hernyóját augusztusban diófán találtam.

Euproctis chrysorrhoea L. Jul. elejétől aug. elejéig, nem ritka az abr. *punctigera* Teich. Hernyója május—júniusban.

Porthesia similis Fssl. Jul. közepén találtam egy példányt.

Stilpnolia Salicis L. Jul. elején nyárfán találtam.

Lymantria dispar L. 1903-ban jul. végétől aug. végéig, 1907-ben tömördek mennyiségben hernyójával, mely nagy kárt okozott.

Oeneria rubea F. Aug. elején ritka.

Lasio campidae

Malacosoma neustria L. Jun. elején, hernyója májusban.

Malacosoma castrensis L. Jul. közepén találtam egy példányt, hernyóját május végén.

Trichiura Crataegi L. Máj. közepén találtam hernyóját.

Eriogaster lanestris L. Hernyóját júniusban láttam.

Marcrothylacia Rubi L. Máj. közepén fogtam nöstényét.

Lemoniidae

Lemonia Taraxaci Esp. Szept. elején Dr. Madarász Gyula lámpán fogta.

S a t u r n i i d a e

Saturnia Pyri Schiff. Hernyóját jul. végén szilva- és körtefán láttam.

Saturnia Spini Schiff. Apró hernyóját május végén figyelttem meg.

D r e p a n i d a e

Drepana binaria Hufn. Jul. 2-án fogtam egy példányt.

Drepana cultraria F. Jul. közepén fogtam néhány példányt.

T h y r i d i d a e.

Thyris fenestrella Sc. Jun. végétől jul. elejéig gyalogbodzán elég gyakori.

N o c t u i d a e.

Acronycta Aceris L. Jul. közepén találtam.

Acronycta Euphorbiae F. Jul. közepén csalétekre jött.

Acronycta Rumicis L. Julius közepétől aug. elejéig csalétekre jött.

Agrotis pronuba L., ab. *innuba* F., *comes* Hb., ab. *adsequa* Tr. c. *nigrum* L., *xantographa* F., var. *cohesa* H S., *Triticici* L., *ypsilon* Rott. Szeptember elején csalétken.

Agrotis Primulae Esp., *simulans* Hufn., *signifera* F. Julius elején csalétken.

Agrotis segetum Schiff. Hernyóját jul. elején találtam.

Epineuronia cespitis F. Szept. elején csalétken.

Mamestra nebulosa Hufn. Jul. elején csalétken.

Mamestra Brassicae L. Aug. közepén lámpán.

Mamestra Oleracea L. Szept. elején csalétken.

Mamestra Trifolii Rott. Jul. végén lámpára jött.

Mamestra dentina Esp. Jul. közepétől szeptember elejéig csalétken.

Mamestra chrysozona Bkh. Jul. 11-én fogtam egy példányt virágon.

Miana bicoloria ab. *furuncula* Hb. Augusztus végén került hálomba.

Hadena monoglypha Hufn. Jul. közepén világosságához jött.

Hadena lithoxylea F. Jun. közepén ház falán ült.

Dipterygia scabriuscula L. Jul. közepén felkereste a csalétket.

Rhizogramma detersa Esp. Jul. közepén világosságra jött.

Cloantha radiosata Esp. Jul. közepén virágokon ült.

Polyphaenis sericata Esp. Jul. közepén nagy számban kereste fel a csalétket.

Brotolomia maticulosa L. Szept. elején csalétken.

Mania maura L. Halász nevű tanuló fogta.

Hydroccia nictitans Bkh. Jul. vége felé jött a csalétekre.

Leucania virens var. *immaculata* Stgr. Jul. közepén fáról kopogtattam, szept. elején pedig az est homályban fogtam egy kopott példányt.

Leucania pallens L. Aug. végén és szept. elején estefelé nedves réteken szállt s a csalétekre is jött.

Leucania L-album L. Szept. elején csalétken.

Leucania albipuncta F. Aug. közepétől szept. elejéig estefelé nedves réteken és csalétken is fogtam.

Leucania Lythargyrea Esp. Szept. elején csalétekre jött.

Caradrina quadripunctata F. Jul. végén palánkon ült.

Acosmetia caliginosa Hb. Jun. végén nedves réten repült.

Rusina umbretica Goeze. Julius közepén sűrűn jött a csalétekre.

Amphipyra livida F. Aug. elején fehér házfalon ült.

Amphipyra pyramidea L. Jul. közepén és szept. elején elég gyakran kereste fel a csalétket.

Mesogona acetosellae F. Szept. elején ismételten jött a csalétekre.

Calymnia trapezina L. Jul. közepén csalétken.

Orrhodia Vacciniæ L. Szept. elején csalétken.

Calocampa exoleta L. Hernyóját június végén találtam Melitotuson.

Scotochrosta pulla Hb. Szept. elején csalétken.

Calophasia humula Hufn. Jul. 12-én fogtam egy példányt.

Cucullia Blattariae Esp. Hernyóját máj. végétől jun. végéig aug. elejéig találtam *Verbascum nigrum*; és *phoenicium* és *Millefoliumon*.

Cucullia umbratica L. Jun. végén kerítésen ült.

Cucullia Chamomillae Schiff. Aug. végén csalétekre jött.

Cucullia argentea Hufn. Hernyóját szept. közepén Artemisián leltem.

Heliaca tenebrata Sc. Máj. közepén nedves réten.

Heliodes rupicola Hb. Dombay máj. második felében fogta és jun. közepén fogtam egy kopott példányt.

Heliopsis Cardui Hb. Aug. elején kopott.

Heliopsis dipsacea L. Jul. közepétől aug. közepéig nyíltan száll virágról-virágra.

Acrotia luctuosa Esp. Május közepétől jun. végéig és jul. végétől aug. végéig gyakori.

Erastria pusilla View. Jun. közepétől jul. elejéig fák lombján nem ritka.

Erastria fascina L. Ritka. Julius vége felé fogtam egy példányt.

Rivula sericealis Cl. Aug. elején nedves réteken ritka.

Prothymnia viridaria Sc. Jul. közepén elég ritka.

Emmelia trabealis Sc. Jun. vége felé és jul. végétől aug. végéig virágokon, gyalogbodzán stb. nem ritka.

Scoliopteryx libatrix L. Jun. végén fák lombjairól kopogtattam, szept. elején csalétekre is jött.

Abrostola asclepiadis Schiff. Aug. elején a világosságra jött.

Abrostola tripartita Hufn. Aug. végén csalétken fogtam.

Plusia modesta F. Jun. végén nappal kórón ült.

Plusia chrysitis ab. *inuncta* és ab. *disjuncta* Jun. közepén és aug. végén nedves réteken szállt este felé.

Plusia gutta Gn. Jul. elején és aug. végén este nedves réten fogtam.

Plusia gamma L. Jun. közepén, egész júliusban és aug. közepétől szept. közepéig gyakori.

Euclidia mi Cl. Jun. végén és jul. végén nem gyakori.

Euclidia glyphica L. Május—júniusban nedves réteken gyakori.

Pseudophia lunaris Schiff. Jul. közepétől aug. elejéig, hernyóját jul. elején tölgybokron találtam.

Catocala electa Bkt. Jul. végén és szeptember elején csalétken.

Catocala elocata Esp. Jul. végén falon ülve találtam.

Catocala nupta L. Aug. végén és szept. elején falon ült és csalétekre is jött.

Catocala dilecta Hb. Jul. vége felé fogtam egy példányt csalétken.

Catocala sponsa L., *promissa* Esp., *Hymeneia* Schiff. Julius közepén sűrűn jött a csalétekre.

Ecerita ludicra Hb. Julius közepén csalétekre jött.

Toxocampa lusoria L., *pastinum* Fr., *Viciae* Hb, *Craccae* F. Aug. elejétől szept. elejéig elég nagy számban jelentkezett a csalétken.

Toxocampa limosa Tr. Jul. közepén gyakran jött a csalétekre.

Zanclognatha tarsiplumalis Hb Egész juliában bokroktól felkavarva elég gyakori, csalétekre is jár.

Herminia derivalis Hb. Jun. végétől jul. végéig gyakori, csaléteken is.

Herminia tentacularia L. Máj. végétől jun. közepéig és jul. elejétől aug. végéig gyakori, csaléteken is.

Hypana proboscidalis L. Aug. közepén a világosságra jött.

Hypana rostralis L. és var. *unicolor* Tutt. Jul. közepétől aug. végéig csaléteken fogtam.

Magyarország szű-féléi.

Irta Csiki Ernő.

XIII.

2. **Hylastes cunicularius** Erichson (*scabrifrons* Sturm.)

Fekete, a csápok (a bunkó sárga) és a lábfejizetek barnás-sárgák. Az ormány hosszabb, csúcsán kétoldalt mélyen benyomott és a középben hosszanti élecskével. Az előtor háta a középben olyan széles mint hosszú, oldalai kerekítve kiszélesedettek, felül domború, mélyen és erőteljesen pontozott. A szárnyfedők egy és háromnegyedszer oly hosszúak mint szélesek, tövükön kettősen öblösek, erőteljesen pontozottak, a hosszanti pontozott barázdák közül különösen a belsők mélyek, a közterek keskenyebbek, harántul ránczoltak és gyéren szőrösek. A hímek utolsó haslemezén sárgaszőrű gödröcske van és a hátsó lábszárak belső oldala a csúcson sűrűn szőrös. Hossza 3·5—4·5 mm.

Előfordul egész Európában és faunánkban sem rika. Eddig ismert termőhelyei: Trencsén, Tátrafüred, Tátraszéplak, Hoverla- és Turkulhegy (Máramaros vm.), Radna-Borberek, Ünökő, Gyergyótölgyes, Tusnád, Tömös, Brassó, Segesvár, Kerzsi- és Szebeni-

hegység ; Horvátország : Fužine, Delnice ; Bosznia : Vučjaluka, Bjelašnica- és Igman-planina, Višegrad, Krupa.

Tápnövénye a lúczfenyő (*Picea excelsa*) és ritkábban a vörös fenyő (*Larix larix*). Április vagy május hónapokban rajzik, első nemzedéke júliusban, a második októberben teljesen kifejlődött, egy harmadik nemzedék nagyon ritkán fejlődik. Rágványa az előbbi fajéhoz hasonló, eltérés leginkább abban nyilvánul, hogy a nőstény az anyamenet bejérátát kiszélesíti, előcsarnokot készít. Szintén veszedelmes faj, mely különösen a lúczfenyő-ültetvényekben okoz tetemes kárt.

3. *Hylastes linearis* Erichs. (*variolosus* Perris, *clavus* Wollast.

Fekete, kevésbé fénylő, a csápok, a lábfejek és ritkán a szárnyfedők is vöröses-barnák. Az ormány a tövén kissé benyomott, gyenge hosszanti éllel. Az előtor háta másfélszer oly hosszú mint széles, párhuzamos oldalakkal, felül kissé lapított, erőteljesen pontozott, a pontok hosszúkások és helyenként ránczokká folynak össze, hosszanti középvonala síma vagy élecske emelkedik ki. A szárnyfedők hengeresek, hosszúak, párhuzamos oldalakkal, a pontozott barázdák elég finomak, a közterek szélesebbek finoman szemecskézettek, testhezálló szőrökkel sűrűn fedettek és egy sor kissé lehajló sörtével díszítettek. Hossza 3—3.5 mm.

Előfordul egész Európában ; Magyarországon (Zirczen és a Hoverla-hegyen Máramaros vármegyében) ritka.

Tápnövénye az erdei fenyő (*Pinus silvestris*) és a tenger-melléki fenyő (*P. maritima*). Életmódját még nem ismerjük eléggé, az azonban bizonyos, hogy évenként két nemzedéke fejlődik, az első május-júniusban, a második július-augusztusban lép fel.

var. *corticiperda* Erichson.

A törzsfajtól következőkben tér el : a szárnyfedők közterei olyan szélesek mint a pontozott barázdák, utóbbiak pontjai nagyok, erőteljesek, a közterekben a sűrű szőrözet hiányzik, csak a sörtesor van meg.

Előfordul a Földközi-tenger tájában, nálunk Dalmáciában (Meleda) szigetén.

Lepkészeti egyveleg.

Irta A. Aigner Lajos.

I.

Chrysophanus Dorilis Hufn.

Az „Entom. Wochenblatt“ 1908. 5. számában leírja G i l l m e r ennek a fajnak új eltérését mint ab. ♀ *fusca* (egészen fekete, csak a két szárny szegélyszíve sárgás-piros). Ez az alak Budapest környékén nem ritka. Gyűjteményemben két pár foglaltatik (mert a hímnek is van ily szíve) ab. *fulvomarginalis* Schultz név alatt. Hol írta le Schultz azt sajnos fel nem jegyeztem, de bizonyára ugyanarról az eltérésről van szó, amelynek a melynek a Schultz-féle nevet kell viselni. Megjegyzendő, hogy a budapesti hímnél a szegélyszív nagyon gyöngén van kifejlődve, míg a nőstény, élénk sárga fonákjánál fogva, átment a var. *orientalis* Stgr.-hez, a melynek egyes példányai Németországban is előfordulnak. (Spuler, Grossschmetterl. 58. l.)

Zygaena Astrarche Bgstr.

Az említett helyen megállapítja G i l l m e r a var. *ornata* Stgr.-nek Németországon előfordulását. Magyarországon, nevezetesen Budapesten is található. Ez alkalommal atvizsgáltam *Astrarche* példányaimat és úgy találtam, hogy a törzsfajnál (május-június) a szegélyszív gyöngén fejlődött; azaz a felső szárnyon többnyire csak 4, ritkábban csak 2–3 piros folt látható tisztán, míg a szárny csúcsa felé eső 2, illetőleg 3–4 folt igen homályos, vagy teljesen hiányzik. A var. *ornata* a legszebb alak, többnyire a törzsfajnál nagyobb, piros pettyjei nagyobbak (felső szárnyán 6, az alsón 5), fonákja valamivel sötétebb szürke. A gen.aest. *Calida* Bell. ugyanoly nagyságú, mint az előbbi, piros pettyjei (6 és 5) valamivel kisebbek, fonákja barnás. Ez az alak ritka, a nyári nemzedék (jul.-aug.) legtöbb példánya kisebb vagy ugyanoly nagy, mint a törzsalak, pettyjei (6–5) azonban jól kifejlettek és méltán viselhetnék régebbi nevüket; var. *aestiva* Stgr., míg a *Calida* amaz eltérésének lenne tekintendő, éppen úgy, mint az *ornata* az *Astrarche*-ének.

Lycaena Icarus Rott.

A szárnya tövén többé-kevésbé kék behintésű nőtényt Fuchs A. *caerulea*-nak nevezte el; előfordulnak azonban, bár nagyon ritkán, egészen kék nőtények is, a melyeket Maassen (Stett. Ent. Zeit. 1880. p. 160) *glauca* névvel jelölt meg; ezek közt rendkívül ritka az oly nőtény, melynek minden szárnyán egy sornyi piros szegélyfolt mutatkozik. Ezt az alakot Gillmer M. (Ent. Wochenbl. 1908. 6. sz.) ab. *amethystina*-nak nevezte el. Gyűjteményemben van egy példány, melyet Husz Ármín fogott Eperjesen.

Colias Hyale L.

Legújabbán a *C. Hyale*-nak oly hímjét, mely felső, esetleg alsó szárnya közepén is narancsszín tünetű, Gaest W. ab. *junior*-nak nevezte el. (Zeitschr. f. wiss. Insektenbiologie I. 1905. p. 380.) Ily példányt kaptam Kassáról, Bezsilia Samu úrtól.

Azt a részben feketés eltérést, melyet nemrég leírtam (Annales Musei Nat. Hung. IV.) már régebben (1884.) elnevezte Grumm-Grshimailo ab. *nigrofasciata*-nak, most Geest W. (l. c. 379.) egy kevésbé feketés eltérést ab. *radiata*-nak nevezte, mely nézetem szerint az előbbivel egyesítendő.

Gonopteryx Rhamni L.

Újabb időben a német entomologiai lapokban többször volt szó citromlepkékről, melyek sokáig hevervén cyános üvegben, piros foltokat mutattak. Ehhez megemlítem, hogy néhány év előtt a *Colias Hyale* L. és *Pieris Rapae* L. egy-egy példányát a cyános üvegben felejtettem és midőn néhány hónap múlva rájuk bukantam, mind a kettőn karminpiros nagy foltok voltak láthatók.

Ez alkalommal visszatérek a *G. Rhamni* nászrepülésére, melyről a közelmúlt években többször emlékeztek meg az entomologiai lapok. Ily nászrepülésnek néhány év előtt a budapesti Farkasvölgyben szintén tanuja voltam és ugyanakkor megfigyeltem egy *G. Rhamni* hímét is, a mely egy holt nőtény körül forgolódott, de azt meg nem állapíthattam, vajjon ez a hím copulába bocsátkozott-e a holt nőténynyel, a mire már volt eset.

A nászrepülést különben gyakran említik a gyűjtők. Így p. o. a *Vanessa polychloros* L. nászröptét említi Rothke (Grossschmett. von Krefeld 1898. p. 25.) Magam N. Verőczen 1903-ban

figyeltem meg a *Colias Hyale* L. nászröptét, melyben a tovaszálló himet csökönyösen követte a nőtény.

A *Lycæna Argus* L. (*Aegon* Schiff.)-nél a nászrepüléshez hasonló jelenséget figyeltem meg néhány év előtt Isaszegen. A fűben lehevertem kissé pihenni. Ekkor láttam két *L. Argus* (♂ ♀), a melyek játszadoztak, kergetődztek, majd majd magasabb szárú növény alá szálltak s azon üzték egymást, vagyis a nőtény spirális vonalban haladt fölfelé, nyomon követve a hím által, ha aztán elértek a növény csúcsához, átszálltak közelálló más növényre s ezen ismételték előbbi játékukat. Jó ideig gyönyörködtem ebben az érdekes játékban, míg végre a két lepke tovaszállt.

Epinephele Jurtina L. ab. semialba Brd.

Irta A. Aigner Lajos.

Az „Entmologische Zeitschrift“ XXI. évfolyam 38. számában Meuth F. H. hírt ad arról, hogy 1907. augusztus hó elején Grácban az *E. Jurtina* oly nőtényét fogta, melynek egyik felső szárnya albinotikusan elszíneződött. Ezt, úgylátszik nagy ritkaságnak tartja. Utalok e tekintetben Rühl-nek „Grossschmetterlinge“ című művére, melynek 602. lapján ezeket írja: „*Ab. semialba* Bruand. Ezen név alatt összefoglalhatók azok az albinistikus alakok, a melyek az *E. Janira* (*Jurtina*) nevű fajnál nem épen ritkák. Ezek csak ritkán tiszta fehérek, (ily példányt ábrázol Esper. A.) mert a legtöbb esetben a fehér szín, többé-kevésbé erősen, fojtszerűen lép fel, még pedig hol szabályosan, hol szabálytalanul.“ Ez az elszíneződés Magyarországon épen nem tartozik a különös ritkaságok közé. Gyűjteményemben 29 példány foglaltatik hazánk különböző részeiből. Két példány csaknem tiszta fehér, csupán a felső szárny töve felé barnás, az illatozó folt pedig erősen kifejlett; egy példány inkább fakó barnásan elszíneződött; némely példányon mind a négy szárnyon látható szabálytalan nagy fehér vagy fehéres folt; a legtöbb példányon azonban az elszíneződés a felső, vagy alsó szárnyakra, avagy csupán az egyik szárnyra szorítkozik. Oly példány ábráját, a melynek mindegyik szárnyán csaknem szabályos fehér folt látható, lásd a Rovartani Lapok I. kötet 1884. 185. lapján.

Néhányánál az említett példányoknak, melyeket a vidékről kaptam, hiányzik a fogás napja, egyeseket júniusban (16. 27.) és júliusban (15) találtam, a legtöbbet azonban augusztus közepén (15. 17.) — sajnos elkésetten, mert többnyire kopottan — fogtam Budapesten, a Kamaraerdő előtt elterülő réten, mely nyáron át olykor több ízben, nagyobb esőzés folytán, áradásnak van kitéve, mely azonban gyakran le szokott folyni.

Ennélfogva azt hiszem igaza van H a b i c h O. bécsi lepkeszűnek, akinek az a véleménye, hogy a szóban levő albinotikus jelenségeket a túlságos nedvesség okozza, a melynek a báb ki van téve.¹⁾

Sőt ennek a nézetnek már régebben adtam kifejezést: „A részleges albinismust valószínűleg a bábót váratlanul ért nagy nedvesség okozza.”²⁾

A részleges albinismusokét Standfuss M. is a túlságos nedvességnek tulajdonítja, mindazonáltal megjegyzi, hogy az *Ep. Janira (Jurtina)* oly bábjai, melyek napsütötte lejtőkön kifejlődnek, albinotikus formáknak adnak életet.³⁾

Ezekkel a véleményekkel szemben megjegyzi a szerkesztő, Stichel H., hogy „az albinismusnak gyakran sajátágosan korlátozott kiterjedésénél tekintetbe veendő az a lehetőség, hogy ilyenkor a szárnyak úgynevezett vérzéséről, vagy a testből eredő maró kiválasztásról van szó, a mely a lepke kiképzése alkalmával kiömlik és melynek hatása a szárnyak bizonyos részére szorítózik.”

Ebben a felfogásban nem osztozhatom. Ellene szólnak az egészen albinotikus, azaz tiszta fehér példányok, valamint az egyidejűleg, augusztus közepén talált fentemlített példányok nagy száma (kb. 20); mert nézetem szerint a „vérzés“-nek csak nagyon ritka esetekben lehetne helye, semmi szín alatt sem oly nagy mennyiségben, mint az érintett esetben.

1) Jahresbericht des Wiener Ent. Ver. VII. p. 29. 1896.

2) Rovartani Lapok 1899. VI. 14. lap.

3) Handbuch d. p. Grossschmetterlinge 2. Aufl. 1896.

Különfélék.

A fehér téli lepke, melyről a R. L. mult évi utolsó tüzetében megemlékeztem, az idén nem került meg, noha néhány lepkészünk élénken érdeklődött iránta (magam beteg voltam), sőt Charles Rothschild is, aki még anyagilag is kész volt felfedezését előmozdítani. Mindenek előtt szándékoztam Ujhelyi József, a M. Nemzeti Múzeum praeparátorát Nógrád-Kállóba kiküldeni, aki azonban megbetegedvén, feltett szándékáról lemondott, más vállalkozó pedig nem akadt. Annál bízgóbban folyt a kutatás a közel Mátrában, Topánkán Wartensleben Ida grófnő napról-napra járt utána, sajnos hiába. Egerben sem értek el eredményt. Cserny Lajos, honvédszázados és buzgó lepkész, ugyanis felkérte volt az egeri honvéd zászlóalj parancsnokát, hogy embereivel figyeltesse meg a lepkét. Ugyanaz felkérte egyenesen a kassai vadásztársaság igazgatóját is, de eredménytelenül. Szadán báró Vecsey István épp oly hiába fáradozott, mint Pillich Ferencz Simontornyán. Még a legnagyobb reménységgel tekintettük Péczel felé. Ugyanis öreg barátom és fiatal lepkész-társam Niámessny Imre fia Locsodon (Péczel és Isaszegh közti majorság) említette a fehér lepkét. Kálix Zoltán birtokos előtt, aki azt jól ismeri. Szinte olykor már január elején lép fel egyes példányban, de a nagy hideg elől elrejtőzik és csak január végétől február közepéig repül estefelé nagyobb számban, de csak bizonyos szűk területen, az erdő szélén. 1903-ban oly sok lepke volt, hogy vadászat közben rászállt ruhájára, sőt arczába is. Budapesten járván és Niámessny gyűjteményét végig nézvé, kijelentette, hogy a fehér színű lepke alakra leginkább hasonlít a *Spilosoma Menthastris*-ra. A nép is ismeri a lepkét s azt a tavasz első hirnökekint üdvözlí.*)

A. Aigner Lajos.

A gyapjas pille kártétele. Nógrád-Verőczen 1907-ben a *Lymantria dispar* hernyója, — a népszava szerint „repülő hernyó“ — oly rengeteg mennyiségben lépett fel, hogy az erdőben való gyűjtés úgyszólván lehetetlenné vált. Ez a hernyó részint mászva, részint a szél által tova hordva, az erdőt, a réteket,

*) Utólag kaptam Wartensleben grófnőtől több példányát a *Hybernia ruficapraria*-nak, melyet f. é. február elején fogott. Ezek a rendnél valamivel világosabb színűek. Repülés közben fehéreknek látszottak. Bizonyára ezek a keresett fehér téli lepkék.

Szerk.

mezőket, legelőket oly nagy mértékben lepte el, hogy a dűlő-úton járók, nagyzás nélkül, minden lépéssel néhány hernyót eltapostak. A parasztok panaszkodtak, hogy a hernyók a jószágra nézve is kártékonyak voltak, mivel legelés közben az állatok szájába kerülvén, abban nagymérvű gyuladást idéztek elő. Bábozás után a közeli erdők, főképen az úgynevezett községi erdő, teljesen le voltak kopasztva s a fák, lomb nélkül állva téli képet nyújtottak. Az okozott kár kiszámíthatatlan. A *L. dispar* lepkeje természetesen szintén tömérdek számban mutatkozott s a gyűjtésre nézve is kellemetlenné vált, mivel más lepke után csapva a hálóval, egyidejűleg 2—3 *L. dispar* him is belekerült.

Dombay Kornél.

Amerikában járt magyar gyűjtő. Dr. Lendl Adolf, alighogy kisázsiai gyűjtő útjának fáradozásait kipihente volna, 1908. tavaszkor újabb gyűjtő útra indult Dél-Amerikába. Hozzánk érkezett hír szerint Argentiniában Simay és Neuquen folyók közt elterülő területen gyűjtött, majd kétheti meneteléssel nyugat felé a Cordillerákhoz jutott, melyeken a lago Nahuel Huapinál elért és Saso Carlos de Bariloche nevű kis német teleptől kiindulva áthatolt. A chilei oldalról, rövid időzés után, a Pampa Neuquen-en át visszafelé indult és február végén hazatért.

Személyi hírek. Junius első hetében Magyarországon járt Dr. Holdhaus Károly, a bécsi múzeum assistense, aki Csiki Ernő és Diener Hugo-val a Mecsek-hegységben és a Mohács-melletti Margittai szigeten gyűjtött. — Ugyancsak a fővárosban járt átutaztában Rambousek prágai bogarász, aki behatóan megszemlélte a Magyar Nemzeti Múzeum bogárgyűjteményét, főleg a tanulmányainak főtárgyát képező Staphylinidákat.

Elhúnytak. Május hó 13-án éjjel hosszabb betegeskedés után elhunyt Kohaut Rezső fővárosi tanár, kiváló aphanipterologusunk, akinek a magyar állattani és főleg rovar-tani irodalom több becses munkát köszönhet. — Ugyancsak elhunyt Zsedényi Géza, a m. kir. Rovartani Állomás assistense, a Hortobágyon, ahol a földművelésügyi miniszter megbízásából a sáskairtas vezetésével volt elfoglalva.

A rovarévó madarakat azzal szokták vádolni, hogy az élősdire pusztítása által a kártékony rovarok elszaporodását előmozdítják. Ez ellen újabban sikerrel Schuster W. (Wien. Ent. Zeit. 1908. Heft 1.) és a madarak pártját fogván, állás-

pontját következőleg okolja meg: 1. A madarak által elfogyasztott hernyók nagyobb része nincsen „megszúrva“ élősdiek által. 2. A „megszúrt“ hernyó, daczára a benne fejlődő élősdű álczának, tovább táplálkozik; hernyó-kalamitásnál az élősdű álczák értéke eleinte semmis; ha hatásuk kezdődik, már annyira van a kalamitás, hogy nem marad mit javítaniok. 3. A milliárdnyi élősdű darázs túlságos száma oly nagy, hogy tetemes részüket okvetlenül *kell* pusztítani; a madarak, melyeket viszont örökösen megtizedelnek, *közvetlenül* beavatkoznak, az élősdű darázsok pedig csak másod- vagy harmadsorban. A madarak feladata nem a kalamitást megszüntetni, hanem annak elejét venni.

Az Argynnis Laodice Pall. mindjobban kezd terjedni hazánkban. Újabban Ehrenheim-Schytra Ferdinánd, ki lepkészettel is foglalkozik, Vidrányon, Zemplén vármegyében figyelte meg. Ennélfogva feltehető, hogy hazánk összes keleti megyéinek hegyvidékein, Zempléntől-Bihar-Háromszékig található.

Irodalom.

Csiki Ernő, Magyarország Bogárfaunája. Vezérfonal a magyar szent korona országainak teüületén előforduló bogarak megismerésére. I. kötet, 5. füzet. (353—546. l., 11 szövegrajzzal. Budapest, 1908. IV. 10.)

Elöttünk fekszik „Magyarország Bogárfaunájá“-nak vaskos 5. füzete, melylyel az I. kötet befejezést nyert. A 12 és fél ives füzet mindenekelőtt a futrinkafélék (*Carabidae*) befejezését hozza, majd a vizibogarak közül a *Hygrobiiidae*, *Halipilidae*, *Dytiscidae* és *Gyrinidae* családokat és végül a *Rhysoaidákat* tárgyalja. Az *Amara* nem egyik új alnemén (*Pseudobradytus*) kívül a következő új fajok és fajváltozatok leírását találjuk a füzetben: *Carabus comptus* var. *szörényensis*, *Pterostichus* (Poecilus) *Szépligetii*, a var. *tusnádensis* és var. *radneusis* fajváltozatokkal, *Pt. angustatus* ab *iamanensis*, *Pt. Apfelbecki*, *Omphreus Apfelbecki* var. *biokovensis*, *Cymindis hungarica* és *C. budensis*. A füzetet a kötet czímlapja és előszava, valamint a családok, alcsaládok, nemzetségek, nemek, fajok és fajváltozatok és a szinonimák tárgymutatója zárja be. A füzet előfizetési ára úgy mint az eddigieké 2 kor, a teljes köteté peeg 10 korona. (Bolti ár 12 kor.)

„Az Állatvilág.“ Állattani, vadászati és halászati folyóirat. 1908. évf. 1—3. szám. Laptulajdonos *Pete Csongor*, szerkesztő *Csiki Ernő*. — Előfizetési ára egy évre 5 kor.

Ily czímen hézagpótló, népszerűsítő folyóirat jelenik meg, gazdagon illusztrálva és fényes kiállításban. A megjelent füzetekben hazánk szakíróinak szép gárdájával találkozunk. Az egyik rovtartani tárgyú cikket jelen számunk is közli mutatóba. Mutatványszámot szívesen küld „Az Állatvilág“ kiadóhivatala (Budapest, VII., Damjanich-uteza 36.)

*

Matsumura, Prof. Dr. S., Neue Cicadinen aus Europa und Mittelmeergebiet. (The Journal of the College of Science, Imperial University of Tokyo, Japan. Vol. XXIII, Art. 6, p. 1—46, mit 1 Tafel.)

Szerző ki néhány év előtt hosszabb ideig tartózkodott Budapesten és a Magyar Nemzeti Múzeumban Dr. Horváth Géza vezetése mellett a kabócák tanulmányozásával foglalkozott, szabad idejét az állatok gyűjtésére használta fel. Hazánkon kívül megfordult Németországban, Olaszországban és Észak-Afrikában (Tunis, Algir, Portsaid) mindenütt szorgalmasan gyűjtvén. Tanulmányában most leírja az európai útjában gyűjtött új fajokat, számszerint 49 fajt. Minket a következő hazai fajok érdekelnek: *Typhlocyba (Zygina) serpentina* (Fiume, Novi, azonkívül Szicília és Észak-Afrika), *T. fiumensis* (Fiume), *Cicadula brevis* (Kölozsvár), *Thamnotettix liberatus* (Csepel, Isaszeg és Tunisz), *Deltocephalus velox* (Kölozsvár), *D. immundus* (Magyarország) *D. kolosvarensis* (Kölozsvár), *D. sinuatus* (Budapest), *D. v-nigrum* (Isaszeg), *Idiocerus latifrons* (Magyarország), *I. brunneipennis* (Isaszeg). Az új fajok egy részét szerző képben is bemutatja.

Csiki Ernő.

„ROVARTANI LAPOK“

XV. Band, 5—6. Heft. Mai—Juni 1908.

S. 93. **Dr. G. v. Horváth**: Die Entomologie als Sport. Verfasser schreibt in seinem Artikel über die Wege der Entomologie und zeigt, dass es nicht genug ist um nach Käfern und Schmetterlingen zu laufen. Deshalb muss man immer Unterschied machen zwischen dem gewöhnlichen sammeln (Sport) und dem wissenschaftlichen Arbeiten.

S. 97 **I. Bodócs**: Die Odonatenfauna der Umgebung von Keckskemét. Verfasser gibt eine Charakteristik des Gebietes in welchem im ersten Frühjahr *Sympycna fusca* erscheint, welcher *Libellula depressa* und *quadrimaculata* folgt und im Juni *L. cancellata* und *brunnea*. Nachher fängt die Zeit der Gattung *Diplax* an, von welcher im Juli *sanguinea*, im August zuerst *vulgata*, nachher *meridionalis* und *striolata* erscheint. Es werden dann die 27 Arten des Gebietes nebst Fundorten aufgezählt.

S. 100. **S. A.-Aigner**: Die Tagfalter Ungarns. XXVI. Es wird die Gattung *Pararge* mit den Arten *Egeria*, *Clymene*, *Roxelana*, *Megaera*, *Hiera*, *Maera* und *Achine* behandelt

S. 106. **I. Bordan**: Meine Reise nach Cyprus. III. (Schluss). — Am 28. Mai ging Verfasser nach Trodos, wo der grossen Trockenheit wegen auch nur wenig zum sammeln war. Mitte Juni ging er auf die Nordseite der Insel (Kerynia), wo er unter anderen auch die seltene *Cigaritis Acamas* sammelte. Nachdem Verfasser noch in der Umgebung von Larnaka sammelte, verliess er die Insel am 1. August.

S. 113. **Dr. Z. Szilády**: Verzeichniss meiner Insektenansammlungen in Ungarn. I. Hemiptera II. Verfasser zählt den Rest der Hemipteren nebst ihren Fundorten auf und notirt, die Zeit ihres vorkommens.

S. 121. **J. Szücs**: In Schneckengehäusen lebende *Argyroneta aquatica*. Es ist bekannt, dass die Wasser Spinne pflanzenreiche stille Gewässer bewohnt. Verfasser fand nun die Spinne auf freiem Wasser bei Győr in einem lehren Gehäuse von *Limnaeus stagnalis*. Im Aquarium beobachtete er nun die eingesetzte Spinne und fand, dass sie ihr, einer Taucherglocke ähnliches Gewebe, in der äussersten Windung des Gehäuses (siehe Textfigur *b*) unterbrachte und die verbrauchte Luft aus dem Gewebe herauslies, die sich dann durch die abgebrochene (also offene) Spitze des Gehäuses entfernte und das Gehäuse also gesunken ist.

S. 123. **L. A.-Aigner**: Fünf Schmetterlingszwitter. Verfasser beschreibt drei Zwitter von *Pieris Daphidice* und je einen von *Erebia aethiops* und *Boarmia repandata* aus seiner Sammlung.

S. 124. **L. A.-Aigner**: Die Lepidopterenfauna von

Nógrád-Verőcze. II. Fortsetzung des Verzeichnisses der beobachteten Schmetterlinge. (*Sphingidae* und *Noctuidae*.)

S. 129 **E. Csiki**: Die Borkenkäfer Ungarns XIII. Es wird *Hylastes cunicularius* und *linearis* nebst *var. corticiperda* beschrieben.

S. 131. **L. A.-Aigner**: Lepidopterologische Miscellen I. *Chrysophanus Dorilis ab fusca* Gillmer ist bei Budapest nicht selten, fällt aber mit *ab. fulvomarginalis* Schultz zusammen. *Zygaena Astrarche var. ornata* Stgr. auch bei Budapest; *var. calida* Bell. kann aufrecht erhalten bleiben. *Lycaena Jearus ab. amethystina* Gillm. besitzt Verfasser von Eperjes. *Colias hyale ab. junior* Gst. kommt bei Kassa vor; die vom Verfasser beschriebene dunkle Form (Ann. Mus. Nat. Hung. IV.) fällt mit *ab. nigrofasciata* Grm.-Grshn. zusammen, hierher gehört auch *ab. radiata* Gst. Notizen über *Gonopteryx rhamnii*.

S. 133. **L. A.-Aigner**: *Epinephele Jurtina ab. semialba* Brd. Diese albinistische Form ist in Ungarn nicht selten, zwei Exemplare aus Verfassers Sammlung sind fast ganz weiss. Wahrscheinlich entsteht diese Form dadurch, dass die Puppe plötzlich in grosse Feuchtigkeit geratet.

Kleinere Mittheilungen.

S. 135. **L. A.-Aigner**: Der weisse Winterschmetterling. Der weisse Schmetterling der im Winter beobachtet wurde, war heuer überall gesucht, aber ohne Resultat. Verfasser bekam aber in letzter Zeit lichtere Exemplare von *Hybernia rupicapraria*, welches Thier wahrscheinlich der gesuchte Schmetterling ist.

S. 135 **K. Dombay**: *Lymantria dispar* war 1907 bei Nógrád-Verőcze in grosse Menge aufgetreten, die Raupe verwüstete nicht nur die Wälder, sondern auch Wiesen und Felder.

S. 130. Dr. Lendl ist von seiner argentinischen Reise (Neuquen) zurückgekehrt. — Dr. Holdhaus (Wien) sammelte Anfangs Juni mit Csiki und Diener im Mecsek-Gebirge.

S. 136 Verstorben ist R. Kohaut, bekannt durch seine gediegenen entomologischen Arbeiten über Odonaten und Puliciden, und G. Zsedényi, Assistent der Kgl. Ung. Entomologischen Station, welcher letzterer einem Schlaganfall am Hortobágy bei Debreczen erlag, während dem er die Arbeiten betreff Vertilgung der schädlichen Marokkanischen-Heuschrecke leitete.

S. 136—137. Notiz über Insektenfressende Vögel (Schuster) und über die Verbreitung von *Argynnis Laodice*, die nun auch aus dem Comitát Zemplén bekannt wurde.

Literatur.

S. 147—138. Es wird Csiki, „Magyarország Bogárfaunája“ Bd. I, Heft 5, die zoologische Zeitschrift „Az Állatvilág“ 1908, No. 1—3 und Matzumura „Neue Cicadinen aus Europa etc. besprochen.

Entomologiai művek.

Általános. *A Magyar Birodalom Állatvilága.* (Fauna Regni Hungariae). III. kötet. Arthropoda, Kiadja a k. m. Természettudományi Társulat. Ára 35 k., társulati tagoknak 20 kor. — *Kárpáti E.* Állatmuzeum, utasítás állatok kitömesésére s eltartására, és csontvázak készítésére, ábrákkal 1 korona 40 fill. — *Bein K.* A kis rovargyűjtő. Utasítás a kiválóbb rovarok megismerésére és gyűjtésére 2 kor. — *Szekeres F. Ö.* A rovargyűjtő 1 kor. 60 fill. — *Lejtényi S.* Rovargyűjtő. Segédkönyv a középiskolai ifjuság számára, kötve 1 kor. — *Kriesch J.* A rovarok világa. 16 ábrával 80 fill. — *Kirándulók* zsebkönyve. 70 rajzzal, kötve 3 kor. 50 fill. — *Dr. Lendl A.* Rövid útmutatás a természetrajzi gyűjtemények konzerválásához 80 fill. — *Dr. Daday J.* Rovarani műszótár 1 kor. 60 fill. — *Hoffer,* Praxis der Insektenkunde. 3 kor. — *Kolbe,* Einführung in die Kenntniss der Insekten 17 kor.

Hymenoptera. *Mocsáry S.* A magyar fauna fémdarazsai 2 kor. 40 fill. A magyar fauna másnejű darazsai 2 táblával 1 kor. 20 fill. Adatok Magyarország fürkész darazsainak ismeretéhez I. 1 kor. 20 fill. Földünk témdarazsainak magánrajza 40 kor.

Lepidoptera. *Aigner.* Magyarország lepkéi 51 színes táblával. Diszkrétésben 30 kor. — *A. Aigner L.* A lepkészet története Magyarországon 3 kor. — *Aigner-Pável-Uhrýk,* Magyarország lepkéinek jegyzéke 5 kor. — *Hofmann,* Die Gross-Schmetterlinge Europas 2. Aufl. 2000 Abb auf 71 farb Tafeln 30 kor. Die Raupen der Gross-Schmetterlinge Europas 1900 Abb. auf 50 Tafeln 30 kor.

Diptera. *Tömösváry Ö.* Egy tömegesen tenyésző légyfaj az Alsó-Duna mellékeiről 3 tábl. 60 fill. — *Kertész K.* Catalogus Tabanidarum orbis terrarum universi 6 kor.

Coleoptera. *Török P.* Bogár-határozó 2 kor. 80 fill. — *Bein K.* A kis bogárgyűjtő. A bogarak ismertetése és gyűjtése 2 kor. — *Calwer,* Käferbuch 5. Aufl. mit 48 color. Tafeln 24 kor. — *Seidlitz,* Fauna Transsylvanica 12 kor.

Hemiptera. *Dr. Horváth G.,* Adatok a hazai félröppék ismeretéhez 40 fill. A magyarországi Psyllidákról 40 fill. Az Eremocoris-fajok magánrajza 2 tábl. 60 fill.

Orthoptera, Pseudoneuroptera és Neuroptera. *Pungur Gy.* A magyarországi tücsökfélék természetrajza 6 tábl. 5 kor. — *Kohaut R.* Magyarország szitakötő-féléi. 3 színes tábl. 2 kor. 60 fill.

Myriopoda. *Dr. Daday J.* A magyarországi Myriopodák magánrajza 4 táblával 4 kor.

Arachnoidea. *Dr. Hyzer K.* és *Kulczynski L.* Araneae Hungaria 3 kötet 24 kor. — *Herman O.,* Magyarország pókfaunája 3 kötet, csak a 2—3. kötet kapható 16 kor. — *Dr. Lendl A.* A pókok, különösen a kerekháló-pókok természetes osztályozása 1 kor. — *Karpeles L.* Adalék Magyarország atkafaunájához. 8 táblával 2 kor.

Crustacea: *Dr. Daday J.* A Magyarországon eddig talált szabadon élő evezőlábú rákok magánrajza. 4 tábl. 3 kor. A magyarországi Branchipus fajok átnézete. 1 kor. A magyarországi Diaptomus-fajok átnézete 1 kor.

Magyarország bogárfaunája.

Vezérfonal a magyar szent korona országainak területén előforduló bogarak megismerésére.

IRTA

CSIKI ERNŐ

A Magyar Nemzeti Múzeum segédőre.

A négy kötetes munka **első** kötete a Caraboideákat, a **második** a Staphylinoideákat, és Palpicorniákat, a **harmadik** a Diversicorniákat, Heterome és Phytophagákat, a **negyedik** a Rhynchophora, és Rhynchocornia hadakat fogja tartalmazni.

Egy-egy kötet 5 füzetből áll,
egy-egy kötet előfizetési ára 10 korona, bolti ára
12 korona.

Megjelent az I. kötet, mely az általános részen kívül a Caraboideákat (**Cicindelidae, Carabidae, Hygrobiidae, Haliplidae, Dytiscidae, Gyrinidae és Rhysodidae**) tartalmazza.

Előfizetések a szerző címére (Budapest, VIII., Nemzeti Múzeum) küldendők.

Kot. 15 fuzet 5-6
1908 : maj. - jun.

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 01427 0821